

Leto XVI.

Številka 7. in 8.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik :

DR DANILO MAJARON.

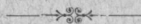

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1900.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fr. Mohorič</i> : Odstop in preodkaz terjatve po novem zvršilnem redu	193
2. <i>Dr. R. Bežek</i> : Sklepi shoda odposlancev avstrijskih notarskih zbornic	200
3. Pravna znanost	207
4. Dr. Josip Kranjec	213
5. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča. Št. 145	220
<i>b)</i> Opravičevalni rok §-a 45. odst. 3 zemlj. zak. ne velja več za terjatve, predznamovane na zvršilno prodanem posestvu. (§ 228. zvrš. r.)	223
<i>c)</i> Kurator odsotnega zakonskega moža ni upravičen v njegovem imenu oporekati zakonsko rojstvo (§ 158. o. d. ž.)	228
<i>č)</i> Dotacijska tirjatev omožene hčeri spada na pravdno pot	232
<i>d)</i> Lastnik zemljišča, v čigar interesu se je posest motila, je tudi tedaj pasivno legitimiran za tožbo radi motene posesti, če se je motitev zgodila po kakem tretjem, ne njegovem uslužbencu, naj si proti njegovi volji ali brez njegove vednosti	232
<i>e)</i> Dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833 št. 2633 zb. pr. zak. je analogno uporabljati tudi glede pristojbin c. kr. notarjev, kadar le-ti upravičeno zastopajo stranke v pravnih	233
<i>f)</i> Odločba o vprašanju, v katerem jeziku je izdajati sodne rešitve, ni predmet sodne judikature, nego je stvar pravosodne uprave	235
Kazensko pravo.	
<i>a)</i> Krivega pričanja ne zakrivi, kdor zataji, da je sam storilec (§ 2 lit. g) kaz. zak.).	236
<i>b)</i> O pojmu razširjanja tiskovine v zmislu §-ov 6 in 24. tisk. zak.	238
6. Razne vesti	239

Slovenski Pravniki.

Leto XVI. V Ljubljani, 15. avgusta 1900. Štev. 7. in 8.

Odstop in preodkaz terjatve po novem zvršilnem redu.

Spisal dr. Fr. Mohorič.

Sedaj je popolnoma dognano tudi v očigled nazorom starejših pisateljev strokovnjakov, da je odstopna pogodba že tedaj sklenjena, če sta se odstopnik in odstopojemnik glede odstopa zjedini; osobito torej ni potreba, da bi odstopljenec bil obveščen, in celo ne, da bi pristopil k odstopni pogodbi. Pač pa ima obveščanje odstopljenca znamenit praktičen pomen; zakaj predno ni obveščen, odstopljenec lahko dolg izplača prvemu upniku-odstopniku, in pri tem odstopojemnik lahko trpi škodo. Do novega zvršilnega reda je poznalo naše pravo v tem pogledu izjemo jedino le v slučajih, ko je odstopljenec bila kaka javna blagajnica v smislu fin. min. odredbe od 9. maja 1860, št. 125 drž. zak. Glede javnih blagajnic je smatrati, da je odstop sklenjen šele tedaj, kadar je odstopljenec, t. j. javna blagajnica obveščena. Ta izjema je sicer stališču §-a 1395. obč. drž. zak. nasprotna, a umevna zaradi poslovanja in nadzorovanja javnih blagajnic.

Neoporečno je dejstvo, da je zvršilno prisojilo terjatev podrejata določilom o odstopu, smatrati za prisilni odstop (*«cessio legis»*). Na tem stališču stoje tudi premnoge odločbe najvišjega sodišča na pr. od 24. maja 1885, št. 3182 itd. (glej Manz pri §-u 1392 obč. drž. zak.). Posebnih zakonitih določil glede dogotovbe tacega prisojila nimamo. Odločbe najvišjega sodišča pa kažejo, da je prisojilo po analogiji odstopa dovršeno v trenutku, ko je obveščen odstopnik.

Nekateri pisatelji pa stavijo zvršilno prisojilo terjatev v isto vrsto kakor odstop napram javnim blagajnam in trdijo, da je terjatev zvršilno prisojena šele tedaj, ko je obveščen odstopljenec, ko se mu je dostavil prisojilni odlok. Temu nasprotujejo nastopni pomisleki.

Smer obč. drž. zakonika je ta, da se naj dogotovi odstop prej ko mogoče, in to je popolnoma odobravati zato, da odstopnik ne more spraviti odstopojemnika v škodo. Položaj odstopojemnika pa se kaže, če je odstopljenec kaka javna blagajna, čisto drugačen, nego li proti kakemu drugemu, osobito zvršilnemu-prisilnemu odstopljencu. Javna blagajna je stalen, realen, zanesljiv dolžnik; vedno jo je najti, ona je znana odstopojemniku. Odstopnikov dolžnik pri prisojilu terjatve pa je lahko danes tukaj jutri tam, in odstopnik, če ni pošten, sam lahko skrbi, da odstopojemnik odstopljenca ne najde in ga ne more obvestiti. Če se to v medsebojni pogodbi ne pripeti lahko, ker se odstopojemnik o poštenosti odstopnika prepriča, kadar sklene ž njim odstop, — pa je tak slučaj verjetnejši, kadar je odstopnik zvršenec, ki nima drugega premoženja, nego terjatev do prisiljenega odstopljenca, svojega dolžnika. Za tak slučaj je gotovo velikega pomena, da je odstopna pogodba čim prej gotova, da je odstopniku čim prej nemogoče razpolagati s svojo terjatvijo proti svojemu dolžniku, s svojim edinim premoženjem.

Ce je pa po prejšnjem zakonu veljalo prisojilo terjatve za dogotovljeno, ko se je dostavil prisojilni odlok zvršencu-odstopniku, — kako je to sedaj po novem zvršilnem redu?

V tem oziru je pred vsem pripomniti, da je bilo zvršilno prisojilo terjatve po starem eksek. redu samostojno, posebno zvršilo, dočim je po novem zvršilnem redu izgubilo svojo samostojnost ter postalo drugi odvisni korak zvršila, čigar prvi, prejšnji nepogojni korak je rubežen. Glede na to, da je po prejšnjem zakonu, ker ni bilo posebnih določil, bila rubežen terjatve istotako gotova, če se je zvršilni odlok dostavil zvršencu, je sedaj v smislu izrecnega določila §-a 294³ zvrš. reda rubežen terjatve opravljena šele tedaj, kadar se rubežni odlok z izplačilno prepovedjo dostavi »tretjemu dolžniku« — zvršenčevemu dolžniku. Dodati je še, da je vročbo sklepa opraviti le po zvršilnem organu.

Kar se pa tiče drugega koraka te eksekucije na terjatev, pravi § 303. zvrš. reda, da je zarubljeno terjatev na predlog zahtevajočemu upniku preodkazati v plačilo ali v poteg.

Glede dogotovbe tega preodkaza zakon nima izrecnega določila. Če je pa šele »zarubljeno« terjatev preodkazati, je s tem jasno izrečeno, da preodkaza nikakor ni moči izvesti prej nego rubežen, četudi je po smislu §-a 303/³ zvrš. reda v gotovih slučajih lahko dovoliti rubežen in preodkaz ob enem.

Jasno je torej, da je novi zvršilni zakon s temi določili dogotovbo preodkaza premaknil kakor pri rubežni — recimo — na poznejši čas, oziroma jo vsaj obtežil s tem, da je obvestiti preodkazanca, prisilnega odstopljenca. In če so dosedaj veljala za zvršilno prisojilo določila obč. drž. zakonika po §-u 1395, je novi zvršilni zakon z določili §-ov 294. in 303. v tem oziru obč. drž. zakonik izpremenil. Tako mislijo vsaj nekateri.

Glede na to, da ima obč. drž. zakonik pravo smer, ko za dogotovbo odstopne pogodbe kolikor najmanj zahteva, namreč golo pogodbo, sporazumljenje med odstopnikom in odstopojemnikom, bi torej te izpremembe po novem zvrš. redu ne bilo odobravati. Saj ima tudi novi zvršilni zakon po pravici glavni namen, pripomoči upniku do premoženja zvršenčevega, — zakaj bi se mu to tukaj proti starim boljšim določilom otežilo?

Sitno in kvarno je za tirajočega upnika že to, če se zvršilni sklep ne more dostaviti zvršencu samemu, nego se mora dostaviti šele v to svrho postavljenemu kuratorju. Še škodljivejše je zanj, če mora neznanemu preodkazancu iskati in postavljati kuratorja. In nepošteni zvršenec, prisilni odstopnik se lahko s preodkazancem sporazume, ga napravi za dobro nagrado »neznanega«; lahko si da terjatev proti popustu izplačati, ali odstopi jo komu drugemu, in v to je formalno upravičen, kajti rubežen, niti preodkaz nista opravljena, dokler se tretjemu dolžniku ne dostavi zvršilni sklep.

Kako upravičena so odstopna določila obč. drž. zakonika, je najbolj videti v slučaju konkurza. Če je odstopna pogodba gotova pred odstopnikovim konkurzom, čegava je terjatev? Gotovo odstopojemnikova, a ne konkurzne mase. V tem slučaju je znamenitega pomena, da se je odstopna pogodba sklenila o pravem času pred konkurzom samo po sporazumljenju

med odstopnikom in odstopojemnikom, kar bi se morebiti ne moglo zgoditi, če bi bilo treba za dogotovbo odstopa še obvestiti odstopojemnika, — Bog ve kako daleč in kje bivajočega.

Pa poreče kdo, da je tirajoči upnik proti nepoštenosti odstopnika in odstopljenca-preodkazanca zavarovan že po kazenskem zakonu, vzlasti po takozvanem devastacijskem zakonu. Res! A odstopojemnik se kazenskim potom lahko brani proti odstopniku, ako mu je vse razmerje znano, a težko je to proti skrivnim spletkam med odstopnikom-zvršencem in njegovim dolžnikom-preodkazancem. In če se le-tema posreči, terjatev, premoženje spraviti v stran, onda tirajoči upnik vzlic vsej kazenski pomoči ne pride do plačila in je kazenska pomoč sploh nezadostna.

Ugovarjal bi kdo: sodišče ima dolžnost, da najprej obvesti preodkazanca, oziroma zvršenčevega dolžnika in še le nazadnje zvršenca, kateri v tem slučaju ne bo imel časa za nepošteno sporazumljenje s svojim dolžnikom. Toda razun tega, da zvršenec, ki je bil tožen, že lahko poprej slutí, kaj mu preti; razun tega, da je na tak način lahko dostaviti v okrožju istega sodišča, a težko, če zvršenec in njegov dolžnik stanujeta vsak pod drugim sodiščem; razun tega, da se zvršencu, če se mu sklep ne dostavi, dá tako čas razpolagati s svojo terjatvijo: že dogotovba rubežni in preodkaza je vsled zakonitih določil zakasnela tem bolj, čim bližji je zvršenčev konkurz.

V le-tem slučaju bi bil torej novi zvršilni zakon glede zvršilnega preodkaza terjatev poslabšal določila obč. drž. zak.

Ker je pa smoter novemu zvršilnemu zakonu, pomagati zahtevajočemu upniku čim prej do plačila in ga kolikor moči varovati nepoštene odstranitve zavezančevega premoženja, bilo bi pravilno in umestno, če bi zvršilni zakon na navedeni način rubežni in preodkaza terjatev ne obteževal, ampak olajšal s tem, da bi rubežen terjatev in ž njo preodkaz bila že zgotovljena, ko se zvršilni sklep dostavi ali zavezancu ali njegovemu »tretjemu« dolžniku. Pravice odsotne stranke bi bile pri tem vedno lahko zavarovane in zastopane po kursorju »ad actum«.

Zanimivo je, da se novi zvršilni zakon pri »začasnih odredbah« drži načel obč. drž. zakonika. Glede terjatev določa

v §-u 379. ³ pri »sodni prepovedi tretjemu«, da je to prepoved opraviti tako, da se dolžniku zahtevajočega upnika, izvršencu prepove razpolaganje s terjatvijo, ki jo ima proti svojemu tretjemu dolžniku, in le-temu prepove, da ne sme terjatve izplačati svojemu upniku, izvršencu. Enako določilo ima § 382. ⁷ zvrš. r. pri prepovedi tretjemu glede drugih neterjatvenih zahtev. § 385. pa določa, da je ta prepoved obvezna za tretjega dolžnika še le tedaj, ko mu je dostavljena, in iz tega besedila izhaja, da je lahko obvezna za zavezanca, izvršenca že poprej, če je poprej dostavljena njemu. Tukaj torej izvršilni zakon stoji popolnoma na stališču obč. drž. zakonika glede odstopne pogodbe.

Če se po vsem tem hoče zahtevajoči upnik v smislu §-a 378. zvrš. r. zavarovati proti nepoštenosti svojega dolžnika pred vloženo tožbo, med pravdo ali izvršilom, mora se potegovati za začasno odredbo v smislu §-a 379. ³, oziroma §-a 282. ⁷ zvrš. r. S temi določbami bi novi izvršilni zakon grajani nedostatek §-ov 294. in 303. nekoliko popravil.

A če se pomisli, da so po §-u 379. ¹ zvrš. r. začasne odredbe nedopustne glede zavarovanja terjatev, za katere zahtevajoči upnik v tem času lahko vodi eksekucijo na izvršeno premoženje (§ 370.), če tedaj ima v rokah pravomočno ali nepravomočno razsodbo, — je pač jasno, da § 380. ³ pusti zahtevajočega upnika prav tam na cedilu, kjer mu je največ pomoči potreba, in ko ima dolžnik največ povoda, na nepošten način odtegniti svojemu upniku izvršilni predmet, namreč ob času začetega izvršila.

Nemara bi se dalo na podlagi teh določil sklepati: Kakor v §-u 279. ³, tako misli novi izvršilni zakon tudi v §-ih 294. in 303. samo na način, kako je opravljati rubežen, če besедуje, da je rubežen oziroma preodkaz terjatve smatrati za opravljen, ko se dostavi rubežni, oziroma preodkazni sklep tretjemu dolžniku. Vendar uprav besedilo: rubežen je smatrati za opravljeno še le, ko se dostavi tretjemu dolžniku, — je temu sklepu nasprotno.

Vprašanje se samo ob sebi vriva, ali je tretji dolžnik v slučaju §-a 385. zvrš. r. obvezan, če se mu sicer ni še dostavil preodkazni sklep, a je že pred dostavo po drugem potu za-

nesljivo zvedel o preodkazu? — Zakon pravi izrečno: šele po dostavi prepovedi je rubežen opravljena.

S stališča obč. drž. zakonika ni treba, da bi odstopljencu moralo priti obvestilo ravno od odstopnika ali odstopojemnika; že dejstvo, da je odstopljenec zvedel, zanesljivo zvedel o odstopu, je zanj odločilno, da ne sme odstopniku izplačati odstopljene terjatve — on sme le »bona fide« terjatev izplačati, nikakor pa ne »mala fide«. In to pravilo je veljalo istotako za zvršilno prisojilo terjatev; v tem smislu so izšle odločbe najvišjega sodišča: 8. januarija 1887, št. 173 zb. 6786, 16. oktobra 1877, št. 12483 zb. 6582 (glej Manz pri § 316, obč. sod. r.) Novi eksekucijski red pa pravi, da je prisilni odstopljenec, oziroma tretji dolžnik po §-u 385. obvezan šele, ko se mu dostavi dotični sklep in sicer v lastne roke po smislu §-a 395. zvrš. reda. Če bi se izvajalo to besedilo strogo, bi tretji dolžnik ne bil obvezan, predno mu sklep ne pride v lastne roke, in lahko bi z dolžno terjatvijo razpolagal v smislu svojega upnika »mala fide«, dasi je že zanesljivo vedel o prepovedi.

Težko je misliti, da bi to bila zakonova smer. Novi zvršilni red bi tu preostro povdarjal golo, formalno dejstvo, ne da bi bilo to opravičeno. Prava zmisel zakonu je pač ta, da tretji dolžnik, dokler ne prejme sklepa, formalno ni obvezan, da pa tudi ne sme »mala fide« do tega trenutka izplačati svojega upnika, ampak samo »bona fide«, dokler nič zanesljivega o stvari ne ve. Zakonovo formalno določilo je torej omejiti samo na formalno stran.

To mnenje pa daje tudi povod, da si natančneje ogledamo določilo §-a 294. zvrš. reda: rubežen terjatev je opravljena šele, ko se dostavi plačilna prepoved tretjemu dolžniku.

Kakor v §-u 385., tako tudi v §-u 294. ³ povdarja zakon zgolj formalno stran, ne pa tudi materialne. To mnenje podpirajo naslednje okolnosti:

1. § 294. ¹ govori o načinu, kako se opravlja zvršilo z rubežnijo terjatev; namreč rubežen se opravlja s tem, da sodišče prepove tretjemu dolžniku plačilo dolga v roke zavezanca in da se ob enem prepove zavezancu vsako razpolaganje s svojo terjatvijo.

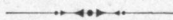
2. Če bi se besedilo §-a 394. ³ umevalo doslovno, lahko bi zavezanec in tretji dolžnik do tedaj, ko se vroči sklep tretjemu dolžniku, sporazumno in zakonito opravičeno razpolagala z zarubljeno terjatvijo, če tudi že o rubežni zanesljivo vesta, in tretji dolžnik bi lahko plačal zakonito opravičeno zavezancu terjatev, če tudi mu le-ta prinese in pokaže rubežni sklep.

3. Kakšen zmisel bi pa tedaj imela prepoved zavezancu, da ne sme terjatve izterjati? Pomen prepovedi je pač ta, da se ovre in zabrani prepovedano dejanje od tega časa, ko se prepove.

4. Vse prepovedi terjatev (rubežna v §-u 294., začasne v §-ih 379. ³ in 382. ⁷ so čisto enako osnovane, in tako je smeti določilo §-a 385. zvrš. r. nanašati tudi na § 294. *ibid.*

Neprilično je samo to, ker § 294. ³ zvrš. reda občno, strogo v besedi določuje, da je rubežen sploh opravljena in torej dogotovljena šele tedaj, ko se je prepoved dostavila tretjemu dolžniku. Ker pa § 385. izrečno povdarja, da je prepoved tretjemu le za tega tretjega dolžnika obvezna šele od trenutka, ko se mu prepoved vroči, za zavezanca torej »a contrario« lahko že poprej, je pač razlagati tudi določilo §-a 294. ³ zvrš. r. le omejeno samo za tretjega dolžnika, tako da je rubežen le za njega veljavna in »opravljena« šele od tega časa, ko se mu je vročil rubežni sklep. Poprej pa, čeprav rubežni ni smatrati za formalno opravljeno, je vendar že rubežen, odnosno njena bistvena prepoved veljavna za zavezanca, ko se je njemu vročil rubežni sklep, ali celo, odkar je zanesljivo zvedel o rubežni; v tem smislu je tudi umevati vzorec za rubežni terjatve št. 170.

Tako, mislim, se dajo ta določila novega izvršilnega reda prijazni in v soglasje spraviti z določili obč. drž. zakonika o odstopu, ako se loči formalna stran določbe §-a 294. ³ zvrš. r. od materialne, in če se ta § materialno razlaga po svojem bistvu. Tako pa se pride tudi do zaključka, da je novi izvršilni red dejansko že ovrl in zabranil razpolaganje z zarubljeno terjatvijo, če je obveščen ali zavezanec ali tretji dolžnik, odstopnik ali odstopljenec, in to je povsem odobravati.

Sklepi shoda odposlancev avstrijskih notarskih zbornic.

Poroča dr. R. Bežek.

Dne 15. in 16. junija t. l. zborovali so na Dunaji odposlanci vseh 30 avstrijskih notarskih zbornic, da so pretresali opasen položaj notarstva v avstrijskih kronovinah. Kranjsko notarsko zbornico zastopala sta njen predsednik Ivan Gogola iz Ljubljane in nje član dr. Rupert Bežek iz Zatičine. Otvoritev sta posetila tudi justični minister baron Spens-Booden in pa predsednik višjemu deželnemu sodišču na Dunaji baron Kallina. Minister, pozdravljen v slovesnem govoru od predsednika notarskega društva, zajedno predsednika nižjeavstrijske zbornice dr. Fr. Mayrhofera, je odgovoril, da je vzlic mnogim pomislekom vendar rad posetil ta shod, preverjen, da se le tedaj uspešno rešujejo velevažne naloge justične uprave, če nje načelnik opazuje marljivo ne le odnošaje, temveč tudi sluša v živem razgovoru z osebami njih zahteve in težnje; izrazil se je konečno minister, da pričakuje z veseljem poročila o zaključkih tega zborovanja.

Že pričetkom svojega govora poudarjal je predsednik dr. Mayrhofer, da ima sestanek pomen in važnost enkete; iz njenih zaključkov naj posname potem justična uprava, kar bi bilo prikladno uspešnemu razvitku avstrijskega notarstva, katero je, kakor skoraj sleherna ustanova na Avstrijskem, doslej še nepopolna in pomankljiva.

Pretresale so se potem posamične, za obstoj in razvitek notarstva velevažne točke, katerih jedro tiči v razmišljanju, da je ohraniti notarstvo in mu v ta namen že skoraj odkazati primeren delokrog ter določiti natančno agende, spadajoče v njegovo področje, in sicer napram advokatom in napram sodiščem. Justični upravi bodi dolžnost vzdržati in razvijati notarstvo, ker zahteva to promet v pravnih opravilih vsakdanjega življenja in njegov zgodovinski razvitek v Avstriji.

Opravila v delokrogu notarjev naj ne bremenijo države, kajti stroške v neprepirnih stvareh glede ustanovitve

kakor ohranitve trpeti mora posameznik sam; iz tega razloga ne bi bilo podržaviti notarijata, niti posamičnih poslov poveriti sodnim pisarnam, županom ali legalizatorjem, ne glede na to, da bi se država obremenila s stroški za številnejše osebje. Niti jeden niti drugi teh organov ni tako pravniško izobražen, da bi posloval v teh velevažnih stvareh; pri teh organih občinstvo ne bi imelo varnosti vsled pogrškov, dočim jamči po §-u 1293. obč. drž. zak. vsak, kdor je poklican izvrševati notarske posle, za slehern pogršek in slehern pomoto. Odškodnina, katera se naj občinstvu povrne v dotičnem slučaji, ni dosti in zanesljivo podprta v dotičnih predpisih, veljavnih za sodne organe glede njih odgovornosti.

Zastopati v prepirnih stvareh, katerè se že naravno in po pojmu izločijo iz področja notarskega, naj se prepusti izključno odvetnikom; pač pa naj se za okraje, v katerih bivajo le pojedini odvetniki, poskrbi uradoma notarski funkcionar.

Poklic notarjev in njegova odgovornost zahteva temeljito pravno-znanstveno izobraženje kakor v teoriji, tako v praksi; radi tega pa težijo notarji za tem, da bodi konečni izpit jednoten, jednotno tudi pripravljavno službovanje, oboje veljavno kakor za odvetnika, tako za notarja in sodnika; dokler se ne uravnajo ti odnošaji, naj odpade notarski izpit, ki naj se nadomesti s sodniškim izpitom.

V svrhu doslednje preosnove notarijata se naj disciplinarna oblast notarskih zbornic razširi, da bo slična onej v odvetniških zbornicah; notarske kandidate je uvrstiti v notarijatsko ustanovo; tudi se naj ustanovi osrednji organ v pretresanje notarijatskih teženj v obče, posebe glede vseh zakonskih načrtov, nanašajočih se na področje notarjev in njih organizacijo v smislu §-a 135. *lit.* 9 not. reda, to je državna notarska zbornica.

Tajne naredbe, kolikor justičnega ministerstva, toliko višjih sodnih oblastev, odpraviti je popolnoma, ker se ne dado nadzorovati in ker napotujejo sodišča, da nejednako in toraj krivično ravnaajo z notarji. O naredbah, nanašajočih se na notarijat, je pred izdajo vselej vprašati državno not. zbornico; dokler se ta ne ustanovi, pa naj se vprašajo notarske zbornice, katere slučajno zadene posamična naredba.

Najvažnejša točka se nam vidi potreba, določiti natančno področje notarjevo, njegov delokrog. Izključno je pridržano notarju: izdelovati javne listine o pravnih izjavah in opravilih; poverjati dogodke, spričevala itd. z javnoveljavno verjetnostjo; opravljati vse posle v zapuščinskih in kuratelnih stvareh, v kolikor zahtevajo poverila, toraj inventar in dedna zglasila, polaganje računov. Poverjevati listine in prisostvovati pri oporokah naj bo sodiščem dovoljeno le izjemoma in supletorno. Notar ni dolžan poverjati tujih, po kom drugem napravljenih listin, katere naj nadomeščajo »notarske zapise«. Kedaj morajo biti listine poverjene, o tem naj se poleg v tem oziru veljavnega zakona z dne 25. julija 1871, drž. zakonika št. 76, pritegnejo določila novega nemškega drž. zakonika § 3. not. reda spremeniti je tako, da so v bodoče izvršljivi vsi notarski zapisi, naj se v njih nanaša na ta § ali ne; nasprotno pa naj bo dopustno od slučaja do slučaja tudi izključiti ta § 3. ali njegovo pravno posledico.

Posle, ki niso pridržani izključno notarju, a mu je dovoljeno zvrševati jih, so: 1.) narejati zasebne listine, 2.) sestavljati vloge v neprepirnih stvareh, 3.) zastopati pred vsemi upravnimi, političnimi, finančnimi in avtonomnimi uradi; 4.) opravljati posle, s katerimi ga poverja sodišče (sodni komisarijat).

Določila o sodnem komisarijatu je treba preosnovati temeljito; izvrševanje poslov notarjevih na to stran naj bo v bodoče neodvisno od svojevoljne sodnikove presoje; število takšnih poslov naj se določi po objektivnih znakih, odkazati je notarju vse zapuščinske razprave v sodnem okolišu; razun tega vse one razprave, kjer nastopajo samo svoji dediči, ali ki so večje važnosti; za le-te naj se določi meja po kosmatih vrednosti zapuščine.

V okrajih, koder ni zadosta odvetnikov, naj slobodno zastopajo notarji v prepirnih stvareh, kedar in koder je to v prid in nujno potrebo prebivalstvu.

Koliko notarjev je namestiti, odvisno bodi od tega, da se točno in brez graje zvršujejo vsi notarski posli dotičnega okoliša okrajnega sodišča; redno naj se imenuje jeden za sleherni sodni okraj, za okraje s sodnim dvorom pa vedno

po dva notarja. Kjer je zadostno število notarskih kandidatov, naj se le-ti kličejo za namestnike na izpraznjene notarijate. — Posamične predloge glede imenovanja notarjev naj dotična notarska zbornica neposredno izroča justičnemu ministerstvu. Kako notarsko mesto odpraviti je le tedaj, kedar predlaga to dotična notarska komora.

Vežbanje notarskih kandidatov naj traja po dovršenem praktičnem izpitu najmanj štiri leta, pri notarijatu odsluženo.

Poslovanje v notarskih poslih naj se olajša nadalje s tem, da se oblaže oblike notarskih aktov in poveril, vzlasti glede določil §-ov 44., 45. in deloma 47. not. reda, zapovedujočih zapisovanje slehernega števila ali datuma z besedo, in prepovedujočih popravke, potem paginiranje strani; naj bo upravičen notar podpisovati imena strank, pisave neukih, tako, da odpadejo zapisne priče itd.; pri sestavi akta naj bo notar izključen le tedaj, kedar je stranke sprog ali pa ž njo po krvi soroden, toda v postranskej črti le do 2. stopnje (vse to po vzgledu nemškega drž. zak. § 2334.); v dokaz osebne istosti naj zadostuje v bodoče jedna sama priča, ali pa mesto nje jedna sama listina; le-ta pa mora biti izdana od javne oblasti in take vsebine, da do nje nima nikdo drug pravice, nego imetelj, to so na pr. orožni in potni listi, posi, obrtni list, koncesije, legitimacije po železnicah, poselske in delavske knjige itd., takstativen seznam takih dokumentov naj bi sestavljalo in dopolnjevalo justično ministerstvo

Število sedanjih notarskih aktov naj se pomnoži po novih, v modernih kulturnih državah že zdavna udomačenih oblikah; le-te so:

1.) brevetakti v zmyslu člena 20. francoskega ventosezakona, kateri se stranki izdajo kar v izvirniku z izvirnim podpisom sodelujočih strank; koristne so največ tedaj, kedar nastopa posamičen interesent, na pr. v pooblastilih, pobotnicah, reverzih in zadolžnicah;

2.) eshatokol (nasprotna oblika kaže se v protokolu), to so listine, katere izdaja notar stranki na njeno zahtevanje ali v izvirniku ali v odpravku, poverilna klavzula pridene se še-le na koncu završene listine. Take listine dado se naprav-

ljati po različnih osebah v različnih krajih, a so itak verjetne kot javne listine, po vrhu prikladne prometu in cenene; slednjič imajo namen izpodriniti golo legalizacijo na zasebnih listinah, odločenih za vknjižbo v javne knjige.

Uvesti pa bi bilo za tem poleg novih oblik tudi novih aktov, nove vrste not. aktov, ki so:

1.) notoritetni akti po francoskem ventose-zakonu; to so notarska spričevala o občno znanih ali dognanih dejstvih, potrjenih po dveh ali več pričah, o pravnovažnih dogodkih sploh;

2.) takozvani »affidavit's« angleškega in ameriškega prava, to so pod prisego oddane izpovedbe posamičnih oseb o pravnovažnih položajih, odnošajih in dejstvih, katere so popolno verjetne, dokler ni dokazano nasprotno;

3.) zaslišanje prostovoljno oddanih izpovedeb prič in zvedencev pod prisego ali brez prisege v pravne smotre po §-u 328. civ. pr. reda, s katerimi naj se osigurajo dokazi (§ 384. ibd.), ali pa oglede ali kako verovno izkazilo po §-u 384. ibd.; taki zapisniki, sestavljeni po pričah in zvedencih naj bi bili zlasti v mednarodnem pravnem občevanju na mestu;

4.) nadalje sme poverjati notar svoja lastna opravila vsled strankinega naročila, toda brez stranke in brez prič, na pr. kedar se ponudi kako plačilo, kaka izročitev in kako prevzete; nadalje poverjati brez prič sleheren dogodek, ki je važen v pravnem oziru, da bi se tako razširil pomen §-a 88. not. reda; notar naj je upravičen vsprejemati vrednostne papirje v notarski depôt brez ovir, veljavnih doslej po §-ih 107. do 109. not. reda.

Predlagalo se je nadalje v enketi, naj se predručajijo določila obč. drž. zakonika o oporokah po vzgledu nemškega drž. zakona (§ 2331. in nadalje), po katerem je zasebna oporoka veljavna le, če jo je spisal in podpisal zapustnik sam, sicer pa le tedaj, kedar je napravljena ali pred sodiščem ali pred notarjem. Izjemoma dopustna naj bi bila le zasilna oporoka (Nothtestament), torej v vojnih časih in kedar razsaja kuga itd.; tudi takšne oporoke naj bi bile veljavne le še jedno leto po odpravljenem zadržku. — Kranjska notarska zbor-

nica ugovarjala je temu predlogu z ozirom na kulturno stopnjo naših kronovin, v katerih nadkriljuje število pisave in branja neukega prebivalstva; le-temu bi se otežkočilo napravljanje oporok, od katerih bi bile ustne do cela izključene; kajti tudi »zasilno oporoko« je po nemškem pravu napravljati pred županom in poleg tega z 2 pričama, oporoka sama pa mora biti potrjena v zapisniku. — O tej velevažni in nekaterih drugih še ne sprejetih točkah odločilo se bo konečno s pismenim glasovanjem (Umfrage).

Da se dobro hranijo oporoke in o njih pozve brzo, uvesti je pri sleherni notarski zbornici osrednje registre o oporokah, kateri naj bi se mesec za mesecem priobčevali sodišču, kjer je sedež zbornici; nasprotno pa bi se moral javiti zbornici sleheren slučaj smrti.

Poverilni ali legal. zapisniki naj se sestavljajo v bodoče kolikor moči jednostavno; hraniti pa jih je v posebnem legalizacijskem registru; vsi notarski akti se vpisujejo v dose-danji repertorij z držema, torej brez legalizacij; prepis repertorija pa izroči notar sleherno četrtletje zbornici.

Seznamka varovancev in kuratorjev ni v bodoče več sestavljati niti dopolnjevati notarju.

Z ozirom na to, da naj v bodoče brez ovir in težkoč spravlja notar novce, uvede se strogo blagajniško poslovanje v notarskih pisarnah, tako da se v blagajniški »dnevnik« in blagajniško »knjigo« vpisujejo sprejeti novci; nasprotno pa odpade seznam, zapovedan po §-u 116. not. reda o novcih, ki jih sprejme notar, kedar je ta sprejem v zvezi z dotičnim notarskim aktom.

Kar se tiče položaja notarskih kandidatov smejo le-ti poslovati mesto in poleg notarjev, ta pa mora javiti poprej notarski zbornici in po tej vsem sodiščem, da je kandidata za ta posel zakonito sposobnega namestil v svoji pisarni, in sicer za jednostavna notarska opravila: poverila, vidimacije, proteste, smrtovnice, inventare itd., pod tem pogojem, da jamči notar z lastno kavicjo in odgovornostjo za kandidatovo poslovanje. Vse dosedanje obširne oblike o priliki namestitve notarskega substituta odpadejo v bodoče.

Slehera notarska zbornica ima v bodoče slično odvetniškim zbornicam svoj disciplinarni svèt v smislu in analogno zak. z dne 1. aprila 1872, drž. zak. št. 40.

Pristojbine notarjev naj se jednostavno z ozirom na predmetovo vrednost razvrste zgolj po dveh oddelkih: *a)* za dvestranske pogodbe in oporoke; *b)* za jednostranska pravna opravila kakor odstopnice, zadolžnice itd.; dosedanja tretja vrsta, § 4. not. tarifa, veljavna za pobotnice, odpade popolnoma, ker se združi z oddelkom za jednostranska opravila. Poslovina za taka opravila se po vrhu razredi po krajevnih vrstah: 1.) Dunaj z okolico; 2.) druga glavna mesta; 3.) za vse druge okraje (analogno odvetniškemu tarifu). Na vsak način naj ostanejo za 3. vrsto postavki dosedanjega tarifa, dočim se zvišaj poslovina prvima dvema vrstama z ozirom na to, da so se spremenili prometni in draginjski odnošaji temeljito povsodi.

Tudi pristojbine notarjev kot sodniških poverjenikov se imajo vrediti, in sicer v 3 vrstah, po višini kavicije: 1. Dunaj z okolico in mesta z 8000 gld. kavicije, 2. druga mesta s kavicijo 5000 gld., 3. vsi drugi kraji. Temeljni tarif ustanovi se za 2. vrsto; v 1. vrsti se zvišajo potem pristojbine za 20%, dočim se v 3. za ravno toliko zmanjšajo. Temeljna pristojbina preračuna se po odstotnem tarifu, oziroma mesto tega po kosmati vrednosti zapuščine, ne da bi se odšteli dolgovi in stroški pa pristojbine; ako pa bremena presezajo $\frac{1}{2}$ kosmate zapuščinske vrednosti, odbiti bi bilo od pristojbine 25%. — Od zapuščine do 100 gld. ni nobene pristojbine, izvzemši kolke in stroške; za zapuščino do 200 gld. pa si računi notar poleg stroškov le pristojbino za manipulacijo z 2 kronama. Minimum zapuščinske vrednosti seveda se določi različno po imovitosti in gmotnem razvitku posamičnih dežel ali kronovin. Vsekakor pa se povrnejo notarju stroški napravljeni v gotovini; potem stroški za potovanje in za jednega zapisnikarja; to določilo je novo, toda zelo zaželjeno od vsakega notarja, ki si doslej v sodno-komisarskih stvareh ni privoščiti smel zapisnikarja.

Pokojnine in preskrbnine v starosti ali onemoglosti naj poskrbi na vsak način država s tem, da se

prisili notarje k zavarovanju in vplačevanju; ta dolžnost veže državo že iz občečloveških in socijalnih nagibov; seveda so te zahteve tudi za ustanovo in ohranitev notarstva potrebne.

Uradniško osoblje, katero naj se sestavlja le iz popolno zaupljivih oseb, naj se v bodoče upiše pri sleherni zbornici v poseben seznam notarskih pomožnih uradnikov. Za uradniško osoblje naj se kmalu uvede obligatorno zavarovanje za starost in onemoglost; vsaj se proučuje dotično vprašanje v ministerstvu za notranje reči.

V nasprotju s sosednimi državami, vzlasti Francosko in Švico smo v Avstriji v poslednjem času precej nazadnjaški; klerikalci in vladini privrženci bi najrajše odpravili odvetništvo pa notarijat. Zgodilo bi se to gotovo v sedanji reakcionarski dóbi, če se ne bi vlada sramovala boječa se, da se osmeši pred vsem kulturnim svetom z odpravo teh institucij. Vrsta težkoč in vprašanj, ki so se pretresala na navedenem shodu odposlancev avstrijskih notarskih zbornic, meri toraj vidno na nov notarski zakonik ali vsaj na zelo obširno novelo. Učakamo li toli potrebno preosnovo ali ne v teh, zakonodavstvu toli neugodnih in neplodnih časih?

Pravna znanost.

(Govoril na slavnostni skupščini „pravničkoga društva“ v Zagrebu dne 3. marcija t. l. njega podpredsednik vseuč. prof. dr. Fr. J. Spevec.)

(Konec.)

Sudačka dijagnoza nije laka umjetnost. Bekker ju isporučuje s dijagnozom liječničkom i pravo veli, da je u mnogom pogledu teža nego liječnička. Ono, što ima da spozna i liječi liječnik, ono se nalazi vidljivo i rukopipljivo pred njim. Doduše nije to uvijek na površini i nije uvijek pristupno, ali ipak ima on pred sobom cijelo bolesno tijelo, on poznaje njegov sastav i zakone, koji vladaju tude; bolesne pojave, koje se opažaju, mora da imaju svoj uzrok u nutarnjim abnormitetima; od onih valja zaključivati ove.

Sudačka spoznaja odnosi se redovno na povrede prava, na događaje, koji se kose sa subjektivnim pravima, i koji onda, kad dolaze pred suca, pripadaju već prošlosti, često

davnoj i tamnoj. Subjektivna opet prava, o kojih povredi se radi, potpuno su nevidovna, otkriti se mogu samo iz događaja, koji su ih osnovali i spojili s pravnim subjektom, dakle opet stvari, što pripadaju prošlosti. Svako neposredno opažanje ovdje je isključeno, takodjer o događajima saznaje sudac tek po tragovima, što ih ostaviše, po ispravama ili izvješćima onih, koji su ih doživjeli, stranaka ili trećih osoba, svjedoka. Što se tiče vidljivih posljedica, t. j. tragova pravno-relevantnih događaja, nema za njihov odnošaj prema tim događajima onako stalnih pravila, kao što su pravila anatomije i fizijologije čovječjega tijela: mjesto stalnih zaključaka mogu se izvoditi odanle često samo nestalne predmnjeve o onome, što se dogodilo.

Što se pak tiče izvješća stranaka i svjedoka, nema ovdje jamstva za vjerodostojnost. Može se doduše i liječniku dogoditi, da ga bolesnik hotice vara, no to će biti sigurno rijetko, vlastiti interes bolesnika odvraća ga od toga.

Posve drukčije je to kod parnice. Sudac mora pretpostavljati, da barem jedna od stranaka ima interes za to, da prikaže stvar drukčije, nego u istinu jest; često puta obje, ako pak samo jedna, pita se koja?

Svjedoka nema posvuda, a i njihove izjave mogu pored svih opreza, prisege i opomenâ biti krive hotice ili nehotice.

Pronaći sada istinu iz tako zamršenoga materijala, to je očevidno problem, za čije rješenje ne dotječe samo znanstvena obrazovanost, već treba za to vježbanja u životu, a pored toga određene sposobnosti i svojstva karaktera.

Zadaća suca, koji ima da otkriva događaje prošlosti, slična je zadaći povjesničara; no opet nijesu te zadace identične; povjesničara zanima tako reći sve, on teži za što moguće potpunijom slikom prošlosti, naprotiv sudac uvažava samo ono, što je pravno relevantno, i to skroz objektivno, bez ikoje simpatije ili antipatije, bez ikojeg milosrdja.

Tomu strukovnom, hladnom i nepristranom prosudjivanju činjenica pridružuje se kod znanstveno obrazovana suca poznavanje prava, što ga valja primijeniti. Takovog poznavanja nema naravno onaj, koji u opće ne zna ništa o pravu — kao što većinom prototnici — ali ga nema niti puki routinier, koji radi kao mašina po pravilima, što ih je naučio ne misleći

ništa. Potrebno ovdje poznavanje prava pruža pravna znanost. Pravna je dakle znanost neophodna, ako i ne jedina pretpostavka valjane primjene prava.

No u drugu ruku i pravna znanost treba da se obazire što više na praksu i što obilnije služi njezinim iskustvom. Znanost i praksa dvije su — kako veli Stölzel — ravnopravne sestre, koje rade najbolje, hodaju li u životu ispod ruke, te se međusobno podupiru. Nije dosta, da samo koja kap praktičkog ulja kapne u nauku terije, niti je dosta, da se koja kap teoretičkog ulja nadjje u praksi. Treba više. Kao što teorija treba da priređuje i pokazuje praksi putove, tako od prakse treba da dobiva gradivo za rješavanje znanstvenih problema; praksa stavlja znanosti nova pitanja i podaje joj gradivo za rješavanje tih pitanja. Ne smiju se dakle teoretici i praktičari gledati međusobno, kao da su im zanimanja oprečna, tudja jedno drugomu; oba ta zanimanja pripadaju skupa, oba su samo dvije strane ukupne jurističke djelatnosti.

Pravna znanost ne radi samo za primjenu prava, već i za zakonodavstvo, ne skrbi samo za suca, nega i za zakonodavca. Istina je, da zakonodavac ne može da bude samo pravnik. Doduše kod čisto jurističkih predmeta odlučivat će pravnici. Ali inače odlučuju kod stvaranja prava mnogovrsni etični, narodno-gospodarski, politički i. t. d. obziri, koji nijesu stvar samo pravnika kao takovoga. S toga, ako se stvori zakon, koji ne odgovara potrebama života, nijesu odgovorni za to samo pravnici, jer i nepravnici, članovi zakonodavnog tijela, imali su dosta prilike, da utječu na sadržaj zakona. No pored svega toga, što zakonodavac ne može biti isključivo pravnik, ipak ne može zakonodavstvo riješiti svoje zadaće bez pravne znanosti. Prije svega sav tehnički posao, tehnička strana zakona, sastav, red, jezik, sve je to u prvom redu posao pravnika. Osim toga i ondje, gdje pravna znanost ne odlučuje o sadržaju zakona, što se ima da stvori, ipak ona znatno pomaže zakonodavcu.

Iz pravne znanosti vadi on dobar dio pojmova, u kojima izriče svoju misao. Nipošto ne stvara on vazda tih pojmova sâm; mnogobrojne pojmove prihvaća on, kako ih je našao. Ako je sad pravna znanost sadržaj tih pojmova ustanovila

jasno i točno, bit će i odredbe zakona točne i jasne, inače u mnogom pogledu dvojbene.

Osobito radi pravna znanost za zakonodavca onda, kad ispituje, kakovo bi pravo imalo da bude. Pravna se naime znanost ne smije da ograniči samo na razlaganje postojećega prava, već joj je zadaća takodjer, da kritički prosudjuje to pravo, ispituje njegovu vrijednost, sravnjuje ga s odnošajima života i pokazuje, kako bi se ono imalo reformirati. U tu svrhu ima pravna znanost, da se posluži rezultatima i istraživanjima nauke o narodnom gospodarstvu i ostalih socijalnih znanosti. Takovo razmatranje u ostalom ne služi samo daljemu razvoju prava, već i shvaćanju i primjeni postojećega prava; ono je kadro, da dovodi to pravo u sklad s novim životnim odnošajima i njihovim potrebama.

To je doduše mnogo prijeporno pitanje.

Dugo se vremena naučalo, a i danas mnogi drže tako da se pravnik imade baviti samo pozitivnim pravom, a nema da prosudjuje vrijednost toga prava, te da ga označuje dobrim ili lošim; on ima da obradjuje pravo, kako postoji, a nema se baviti pitanjem, kakovo bi imalo da bude pravo.

Protiv toga shvaćanja dižu se danas sve važniji glasovi, sve više se traži od pravne znanosti, da se ne ograničuje samo na tehničko obradjivanje postojećega prava, već da se bavi i postulatima za budućnost prava. Prigovara se tomu, da ta djelatnost ne pripada pravnoj znanosti već politici; no zvalo se to ovako ili onako, to nije odlučno, istina je to, da je stvar pravnika, da se bavi tom funkcijom.

Kao što je napram društvenom životu u opće zadaća znanosti dvojaka: u jednu ruku ima da ispituje, što biva i po kojim zakonima biva, a u drugu ruku ima se da bavi i pitanjem, kako bi trebalo da bude (drukčije, nego prirodne znanosti); tako su moguća i dopuštena ta dva pravca i kod pravne znanosti. I ovdje je moguće govoriti o pravu, kakovo bi trebalo da bude i koje se prema postojećemu pravu prikazuje kao postulat budućnosti, koje se doduše ne primjenjuje kao prinudna norma, ali služi zakonodavcu kao uzor i traži od njega, da se pozitivno pravo preinači, modificira prema potrebama života. Taki je postupak neizbježiv, kod svake re-

forme prava postupa se tako. Takim je postupkom na pr. znanost kaznenoga prava polučila lijepe uspjehe i znatan njezin dio nije više radnja o pozitivnom, već o budućem pravu. A što je njemački građanski zakonik znatno bolji, nego što je bila prva njegova osnova, to se imade poglavito zahvaliti kritici, kojom je znanost obilno prorešetala prvu osnovu: Niti naše pravničko društvo nije se, kad je bilo prilike za to, oglašivalo kritici, mnoga su predavanja držana u tom smislu, publicirane »misli o reformi« pojedinih grana prava itd.

Pošto sam tako istaknuo važnost pravne znanosti za primjenu prava i za zakonodavstvo, mogao bi tko upitati: a što je uradilo pravničko društvo odnosno znanost, što je njeguje, za to, da upozna narod s pravom, da ga pouči o pravu?

Ovo je takodjer praktična zadaća pravne znanosti i vrlo korisna. Nema doduše sumnje o tom, da će razlike između pravnik i nepravnik biti uvijek; isto tako stoji i to, da površno, polovično znanje škodi često više, nego neznanje, jer onaj, koji ne zna, dati će se poučiti, kad mu treba, dok onaj, u kojega je polovično znanje, radi sâm uobražavajući sebi, da zna, česa u istinu ne zna.

No pored svega toga bilo bi željeti, da narod nešto više zna o svojem pravu, nego to u istinu biva. Sredstava za takovu pouku naroda ima više. Sva dakako ne pripadaju u djelokrug pravničkog društva. Pravničko društvo moglo bi djelovati u tom smjeru tako, da priređuje predavanja u tu svrhu, popularne spise, da raspravlja aktuelna pravna pitanja, priopćuje to u »Mjesečniku«, odakle bi novine mogle širiti to u širu publiku. No pravničko društvo nije moglo doseći uraditi mnogo u tom pravcu. Ali sva pripravnost pravnik bit će uzaludna, dok su sami lajci nehajni za to. Lajci sami morali bi se nešto više brinuti za to, da upoznaju pravo. No oni se brinu zanj samo onda, kad misle, da im je učinjeno krivo, a dok je sve u redu, oni ni ne misle na pravo, pa tako ni ne dolaze do spoznaje, kako se pravo brine za njih svaki dan, kako im uređuje različite odnošaje, krči i pripravlja putove te uklanja mnogu zapreku.

Nedostatak je nadalje, koji se uvidja i ističe sve više, što se u školama sve do sveučilišta ne uči o pravu a ma baš

ništa. O svim drugim znanostima uči se više ili manje, samo o pravu ništa. A ipak je po društvo i društveni poredak mnogo važnije, da je narod zadovoljan sa svojim pravom i pravnim uredbama, nego li je zadovoljstvo s mnogima od onih stvari, koje se uče u školama obilno. Nezadovoljstvo pak naroda s pravom nijesu vazda krivi sami zakoni, već se vrlo često osniva to nezadovoljstvo na nepoznavanju prava.

Trebalo bi već u školama na zgodan način upozorivati na to, kako su plemenite i važne zadaće prava, kako mu je vazda svrha neko dobro, pojedinca ili cijeloga društva, pa ako se to ne postizava uvijek potpuno, kriva je tomu nesavršenost svijetu nas. Pravo služi jednoj od najuzvišenijih ideja, ideji pravednosti; nju nastoji da oživotvori, koliko je to u ljudskim silama. To je sigurno dostojan predmet za obuku. Obuka u pravu koristila bi u mnogom pogledu, slušala bi kao vrsno uzgojno sredstvo.

Pravo nije samo vlast, sila, ono je ujedno i pouka; pravne norme poučavaju nas, kazuju nam, kako treba da živimo, kako da se ponašamo u međusobnom saobraćaju, da vlada mir i poredak, da svaki može ići za svojim ciljevima i razvijati svoje sile. Pravo treba da bude više sredstvo za izbjegavanje sporova, nego za njihovo rješavanje, više pravilo života, nego vodjenja parnica. Važna je dakle i plemenita zadaća uzgoja, da upozna čovjeka s pravom, da ga učini sposobnim i sklonim, da poštuje pravo i da mu se pokorava.

I ovo je sigurno preodlična funkcija pravne znanosti.

Slavna skupštino! Kušao sam evo, da Vam narišem kratku sliku predmeta, kojemu posvećuje naše društvo svoje sile. Držim i osvjedočen sam, da je taj predmet vrijedan, da se oduševljavamo za nj. U istinu, onaj dio ljudske kulture, kojim se bavi pravna znanost, pripada medju najinteresantnije i najdostojnije znanja.

Završujem s iskrenom željom, da ljubav i oduševljenje za tu znanost bude u nas što življe, a djelovanje našega pravničkoga društva što uspješnije i što obilatijega blagoslova po naše pravo a po tom i po napredak svima nam jednako mile domovine!

Dr. Josip Kranjec.

Životopis.¹⁾

Josip Kranjec (Krainz) se je porodil v župniji in občini Skale blizu Velenj. Rojstni dan mu je 17. februvarja 1821. l. Roditelji njegovi so bili imoviti kmetovalci. Do dvanajstega leta je hodil v domačo župno šolo, potem so ga dali v Celje »študirat«, da bi postal »gospod«. L. 1832. je vstopil torej v tedanji tretji normalni razred v Celji, podkovan v vseh predmetih razven v nemščini, katero je le nekoliko razumel. Navzlic prestani hudi bolezni in mnogim lekcijam je dovršil tudi zadnji gimnazijski razred kot prvi premijant ter odšel v Gradec v tedanjo filozofijo. L. 1841. je vstopil v pravno fakulteto graškega velikega učilišča.

Ko je bil dokončal prvo leto, ni prišel na dom, da se odpočije od dušnega napora, nego je ostal v Gradcu, da se pripravi na doktorat filozofije. Dovršil je sicer z izvrstnim vspehom nauke v prvem letu pravoslovja in pribojeval si je doktorat filozofije, a to ga je drago stalo: prvotno svežost in prožnost duha je izgubil, kakor pravi sam v svojem životopisu. Na srečo zavela ga je usoda še isto leto v preprijazno rodbino pl. Kodoliča, jedno najimenternejših na Štajerskem. K njej je vstopil kot odgojevalec meseca septembra leta 1842. in ostal tam do leta 1848; seveda je moral odslej pravoslovne nauke nadaljevati kot privatist, kar je pa zanj bilo le dobrodejno. Od ondaj je menjaval vedno s to rodbino svoje stanovališče; sedaj je bil v Gradcu, sedaj v Radgoni, kjer so Kodoliči bivali od starine. Leta 1845., po končanih naukih je vstopil v Radgoni k magistratu, ko so se Kodoličevi preselili v Gradec, pa h graškemu mestnemu magistratu. V tej praksi je s svojo slovenščino dokaj pomogel kot tajnik pri neki preiskavi proti dolenještajerskim ponarejevalcem bankovcev.

Jeseni leta 1846. in leta 1847. je potoval Kranjec po Salzkammergut in po Nemškem, ob Reni in po Švici. Potem

¹⁾ Posnet je po obširnem životopisu v „Slovanu“ l. 1885. Priobčujemo ta posnetek glede na odkritje spominske plošče. (Prim. mej Raznimi vestmi“.)

je jeseni leta 1847. napravil v Celovecu pri tedanjem prizivnem sodišču kazenskosodniški izpit. Ker je ostal še vedno v Kodoličevi rodbini, pripravljal se je tudi za pravoslovne rigoroze ter je bil tudi že položil prvi strogi izpit, ko je prihrumelo viharno leto 1848. Kranjec pravi nadalje v svojem lastnem životopisu¹⁾: »Da bi se naukom popolnoma posvetil, odpovedal sem se odgojevateljstvu. Nekaj časa je šlo; tudi drugi rigoroz sem sijajno dovršil, toda služba narodne straže in moje delovanje v znanem »Slovanskem klubu«, ki se je ostro zaobrnil proti separatističnim nazorom nemčurjev (Deutschthümmler), odvrnila sta me nagloma od nadaljnega rigorozovanja. K temu je usoda hotela, da me je moj domači volilni okraj v Slovenjem Gradci volil za poslanca v avstrijski državni zbor. Sedaj sem bil pač v devetih nebesih. Poln idej, narod osrečujočih, odpotoval sem meseca julija 1848. k dunajskemu državnemu zboru, da sodelujem na temelju, ki je imel, kakor se je tedaj mislilo, za vso bodočnost določiti razvijanje Avstrije. Proti mojemu namerjanju je bilo moje tamkajšnje delovanje ničevno; za parlamentarno delo nisem ustvarjen in iz istega časa sem ohranil samo zmes zanimivih, srečnih in nesrečnih spominov. Samo jedne okolnosti hočem omeniti, ker je bila odločilna za mojo prihodnjo usodo. Državni zbor je početkom septembra določil, da se popolnoma odpravi podložnost kmetij ter je ustanovil obliko odškodovanja, kateri sklep je Nj. Veličanstvo potrdil po vsem obsegu. Radost in veselje odločilne množice ljudstva in sosebno mojih volilcev sta bila prevelika na to naredbo, da bi ji iste ne bil kar najhitreje objavil po tiskanih okrožnicah. Potemtakem so kmetje takoj dosedanji gosposki odpovedali desetino in druge davščine do česar so sedaj pač pravico imeli. Dasi je bila pravica čisto na moji strani, kar je baš bodočnost pokazala, to sem si nakopal s tem tako med graščaki, kakor med duhovniki mnogo sovražnikov. Podpihovanj po obrekujočih spakah, ovadijo me pri okrožnem sodišču, da hujskam ljudstvo, ter prouzroče s tem preiskavo proti meni. Okrožno sodišče se je seve mahoma

¹⁾ To avtobiografijo, ki jo je Kranjec bil napisal leta 1858. svoji zaročenki, prepustila je gospa vdova za porabo pri životopisu v „Slovanu“.

prepričalo, da je nesramno dolženje čisto ničevo, toda po izreku rimskega pesnika, da se vedno nekaj prime, ni se vendar nikdar čisto odvalil sum, češ, ko bi pa ipak kaj na govoričenju bilo, ter mi je ta okolnost še po mnogih letih napravljala prav kobnih zadreg, o čemer pa kasneje.«

Ker se je potem državni zbor premestil v Kromžir, ostal je tudi Kranjec tam do razpusta 7. dan marca 1849, potem pa se vrnil v Gradec in dosegel dostojanstvo doktorstva dne 2. avgusta 1849.

Kranjec piše dalje: »Odšel sem za nekaj tednov k materi, potem zopet v Gradec, kjer sem objednem s svojim bivšim tovarišem Bučarjem kandidoval za stolico avstrijskega državljankega in kazenskega prava, ki se je ondaj imela začasno napraviti na graški veliki šoli. Zmagam ter z učnim letom 1849/50. pri znatni udeležbi pričnem v nemškem mestu svoja predavanja v jeziku, do tedaj skoro zaničevanem. Naloga, ki sem si jo stavil, ni bila mala; slovenščina, toliko da ne brez slovstva, ni imela najnavadnejših izrazov, kakeršnih treba juridičnemu predavanju. Vse to se je moralo šele vstvariti, in sicer v obliki razumljivi vsakemu, slovenski jezik znajočemu. Slušatelji niso imeli niti slovenskega zakonika, da bi jim bil pri predavanjih v podlago; trebalo ga je šele sestaviti. Potemtakem mi je bilo rečenega leta dosti dela, celo ker dovršeno predavanje prvo leto zahteva posebnih znanstvenih priprav. Vendar sem že meseca julija 1850 dokončal slovenski prevod zakonika, obsegajočega 1502 paragrafa, ter ga predložil ministrstvu s prošnjo, da se da, morda po pregledu natisniti. To se je tudi zgodilo, dasi šele kasneje. Vzvišeni moj zavetnik, naučni minister grof Thun, poslal mi je zato lastnoročno pisano pohvalo. Toda zadobljena docentura mi je dala pri lastnem mi veselju do dela premalo opravila.

Že februarja 1850. sem vstopil ob jednom za koncipijenta k cenjenemu odvetniku in županu dr. Ulmu, kjer sem ostal do Velike noči 1854, ko sem bil premeščen v Ljubljano.«

Leta 1851. je Kranjec nadaljeval prejšnja predavanja, o počitnicah pa je šest tednov potoval po Nemškem ter preko gornje Francije krenil k tedanji svetovni razstavi v London.

Dalje govori životopis: »Več prememb je bilo odmenjenih leta 1853. Svojo docenturo sem nadaljeval že četrto leto, toda rastoče sovraštvo, katero so nasprotniki Slovenstva namerili proti nji kot nepotrebni napravi, povzročilo je, da je polagoma pojemala. Zato sem sklenil, da popustim to dvomljivo nameščenje ter se naravnost pobrinem za kako odvetniško mesto. V ta namen sem dovršil prakso pri državnem pravdništvu, in ker sem imel vse potrebne pogoje, zaprosil sem, da me pripuste k odvetniškemu izpitu. Prošnje, ki so bile vložene ob enem z mojo, rešile so se, moja je ostala nerešena. Zglasil sem se pri predsedniku višjega deželnega sodišča, naj mi pove vzroke zadržavanja, dobil pa sem tako zvit odgovor, da sem vedel toliko kakor prej. Ampak mahoma dobim pismo od sestre Marije, v katerem mi poroča, da se je na višje povelje začela preiskava o mojem poslanstvu l. 1848.; da je okrajni glavar prišel iz Slovenjega gradca na moj dom v Skale, kjer je od učitelja, jednega mojih sorodnikov, s katerim sem si leta 1848. največ dopisoval, zahteval vsa tedanja pisma. Sestra me je torej opomnila, naj za časa uničim take papirje, ki bi me morda izdali, ako bi se pri meni našli! Čutil sem se sicer nedolžnega, toda ta vest me je zadela, kot bi treščilo v me. Jaz sicer nisem imel ničesar, da bi uničil; tudi sem znal, da bi mogoče preiskava takoj pri prvih korakih zasledila nesramne laži, ki so se kovale proti meni. Anti po že omenjenem pregovoru, da vselej nekaj le obvisi in da se je vendar treba ozreti na oni kraj, kjer se hudo viče, po vsem tem se mi je bilo bati dosti hudega. Kdor zna, kaj pomeni, ako je kdo politično očrnjen, oni lahko presodi vse strašno stanje, v katerem se nahaja častiželjen mlad mož v trenutku, ko je bil s trudom dovršil pripravljalna leta in ko mu je nastopiti trdno stanje, ki se je imelo sedaj meni, možno da za vselej oteti! Kajti taki ljudje se po tedanjih nazorih celo k sodniškemu in odvetniškemu izpitu niso smeli puščati! V tem nesrečnem stanju sem bil do sredi avgusta leta 1853., ko so me brez zaprek pustili k zaprošenemu izpitu, ki sem ga tudi prestal z odliko. Menil sem, da je sedaj stvar popolnoma poravnana, kar sem pri svoji čisti vesti tudi misliti moral: toda še dve leti kasneje sem se prepričal o nasprotnem. Da bi toliko laže

prišel do novega cilja, da bi namreč postal odvetnik, odpovedal sem se docenturi in sem ostal samo koncipijent do pomladi leta 1854. Na prigovarjanje drja Schw. sem zaprosil službo pomožnega poročevalca pri ljubljanski finančni prokuraturi, in sicer tem rajši, ker so me dosedanje izkušnje izučile, da je najgotovejša pot k odvetništvu: vstop pri kaki državni oblasti. 20. aprila 1854. leta sem prispel v Ljubljano ter sem se takoj nastanil v sobi, ki mi jo je moj prijatelj dr. K. preskrbel.«

Nove uradne razmere, pripoveduje Kranjec, niso bile nič kaj prijetne, toda s svojo pridnostjo je kmalu ukrotil sitnega predstojnika.

Jedini počitek so mu bili večerni sprehodi s tovarišem in prijateljem dr. Kalteneggerjem; zato je ostal v Ljubljani do svojega odhoda nepoznana oseba. — »Videti je bilo,« pravi životopis dalje, »da se moja želja, dobiti odvetniško mesto, skoro uresniči. Ravno je bilo razpisano odvetniško mesto v Celju, torej v kraju, na kateri nisem imel samo najprijetnejše spomine, temveč kateri je tudi v gmotnem oziru obetal sijajno prihodnost. Vrhu tega sem bil skoro najstarejši odvetniški koncipijent; kako naj bi mi pač izpodletelo? — Kompetoval sem; vse je šlo izvrstno, odvetniška zbornica v Gradcu in višje deželno sodišče ondi sta me predložila ministrstvu med vsemi prosilci najvrednejšega.«

»A hipoma se je čulo, da so neke ovire iz l. 1848.!? Ta vest me je zadela kot strela z jasnega. Tedaj še vedno ne miruje kača obrekovanja, dasi so jej glave posekane! To je bila tožna misel, ki mi je pokazala v pravi svetlobi vso mojo slabost nasproti neprijateljem. Bil sem toliko bolj zapuščen, ker nisem nikedar mogel zaznati, česa me prav za prav dolže! Nekdo, ki je menil, da je v stvari jako dobro poučen, trdil je, da je predmet izpodtikanja ona znana okrožnica, s katero sem meseca septembra leta 1848. naznanil svojim volilcem odpravo desetine in gosposkih davščin; toda baš vsebina te okrožnice je bila le z drugimi besedami prav vsebina ob enem razglašenega cesarskega patenta od 7. septembra 1848. Upal sem torej vedno, da ministerstvo pravosodja stvar do kraja preišče ter da se prepriča, da so vsa očitanja jalova,

ako so res kje. Le to je bilo soditi tudi po tem, da ni bilo imenovanja dolgo z Dunaja. Toda početkom maja 1855. leta je bil mlajši kandidat imenovan za odvetnika v Celji, moja prošnja pa se je popolnoma zavrnila; z jednim udarcem je bil razpršen slednji žarek mojega upa! Moj položaj je bil obupen. Obsojeni zlodejec zna, zakaj so ga obsodili, da celo zagovarja se lahko: mene so obsodili, ne da bi znal zakaj, niti da bi me bili zaslišali!! Uničeni so bili moji upi, na tleh so ležale trofeje, priborjene z najtežjimi žrtvami, pred menoj je bilo brez koristi pribojevano človeško življenje; vsa moja s trudom priborjena znanost naj bi bila le na večno službo kakemu muhastemu odvetniku!! Pač dostojno plačilo mojemu vzgojenemu ponosu!»

»V teh obupnih dnevih sem se spomnil svojega velikodušnega zavetnika, naučnega ministra grofa Thuna, ki mi je bil poprej toliko naklonjen in kateremu sem nehvaležen postal, ko sem se odpoval docenturi«.

»Pol leta poprej se je na njegovo povelje razpisal konkurz, da se nastavi stolica za avstrijsko civilno, trgovinsko in menjično pravo na pravni akademiji v Sibiriji. Na ta konkurz nisem niti pazil ker me ni veselilo, da bi svojo lepo domovino zamenil z »barbarsko deželo«, in ker nikakor nisem dvojil, da se mi odvetništvo v Celji podeli. Moji predsodki o barbarski deželi so se pač mahoma razpršili, toda rok za položitev prošnje je prošel že več od pol leta! Na srečo pa mi je prijatelj z Dunaja poročal, da ni še prekasno, ter me je celo napotil o vseh potrebnih okolnostih. Kompetoval sem in moja ponudba je bila toli sijajno priporočena, — za kar sem svojemu bivšemu predstojniku dr. Hl. večno hvaležen, — da se je v ministerstvu sprejela jako toplo. Da zaprečim jednake okolnosti, ki so moje odvetništvo splavile po vodi, šel sem ob jednom na Dunaj ter odkritosrčno v ministerstvu razložil usodo glede moje prošnje za odvetništvo, proseč, da se naj stvar do kraja preišče, ako bi se pokazali zopet taki pomisleki. Ob jednom sem ministerijalnemu svetniku predložil svoje tiskane okrožnice od leta 1848. z doslovnim prevodom, da stvar sam presodi. To je pomoglo. »Konečno« so se pričeli o moji nedolžnosti, in predlog ministerstva, da me je

imenovati za profesorja, dobil je tudi potrdilo državnega zbora in sankcijo Nj. Veličanstva«.

»To je bilo veselje, ko me je dvorni svetnik grof Hohenwarth nekega jutra pozval v svoje stanovanje ter mi z jako srčnimi voščili javil radostno vest. S prenovljenim srcem sem zapustil Ljubljano, da svoje moči posvetim stroki, za katero sem se pač vzgojil.«

Tu končuje zanimiva avtobiografija.

V Sibiriji je bil dr. Kranjec profesor avstrijskega civilnega prava od leta 1855. do 1871. Jeseni leta 1858. se je v Ljubljani poročil z Ljubljančanko, izvrstno pianistinja, Marijo Petričevu. Drug mu je bil dr. Lovro Toman. Bil je srečen in sploh priljubljen, čestili so ga njegovi tovariši in slušatelji. Ko mu je bila meseca februarja 1871. leta podeljena stolica avstrijskega civilnega prava na vseučilišči v Inomostu, napravili so mu sijajno odhodnico in v spomin so mu podarili krasen album.

V Inomostu je ostal samo dva semestra. Tedanji naučni minister Jireček je pripoznal njegove zasluge ter mu pomogel na drugo največje vseučilišče avstrijsko, v Prago. S prva je nemški del tamkajšnjih slušateljev roval proti profesorju — Slovencu, a njegova mirnost in učenost sta jih popolnoma potolažili.

V Pragi je bil dr. Kranjec s poslom preobložen; k stolici civilnega prava je dobil še stolico rudarskega prava, popolnjeval je svoja predavanja, pisal nove razprave. To vse je izpodkopalo njegovo itak ne trdno zdravje. Zbolel je za uremijo in 22. februarja leta 1875. je ponehalo biti njegovo blago srce. —

Dr. Kranjec ni posebno mnogo pisaril. Njegov tovariš dr. Seutz piše v nekrologu: »V času, ko se izdaje vse in vsakojako, Kranjec pač ni izdal nobenega dela. Toda, kar je dal v tisek civilnopravnih razprav, bilo je dostojno in njega vredno. Kranjec je dokazal, da si lahko izvrsten profesor, ne da bi tiskal knjige na vatre.« —

Dr. Kranjevo ime je prav zaslovelo deset let po njegovi smrti, ko je iz njegove zapuščine vredil in izdal prof. dr. L. Pfaff knjigo: »System des oesterr. allg. Privatrechts.« To ve-

liko delo, znano učečemu se in praktično delujočemu pravnistvu, doživelo je letos tretje, na novo urejeno izdajo.

Slovenski narod sme biti ponosen na dra. Kranjca, kateri je tudi zanj gorko čutil, kakor kažejo odlomki iz njegove avtobiografije. Da se kulturno delo, koje je dr. Kranjec pred petdesetimi leti s slovenskimi pravoslovnimi predavanji pričel, ni nadaljevalo, je pač — narodova usoda.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča. Št. 145.

Določilo čl. IX št. 10 uvod. zakona k zvrš. redu, po katerem mora v slučaju zvršila radi davkov in javnih davščin z dokladami, v svrhu javne uprave razpisanimi, in prenosninami vred, kakor tudi v slučaju zvršila radi zakonitih alimentacij ostati zavezancu prostega polovica sicer zvršilu odtegnjenega letnega prejemka, velja tudi za službene ali mezдне prejemke oseb, v privatni službi nestalno nameščenih, vštévši rudniške delavce, če je le-te v smislu § 201. obč. rud. zak. od 23. maja 1854 št. 146 drž. zak. smatrati za nestalno nameščene, in sicer velja tako, da je zvršilu podvržena polovica teh službenih in mezdnih prejemkov in sicer ne glede na njih višino in ne oziraje se na omejitve §-a 3. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak., da pa druga polovica mora ostati popolnoma prosta.

Justično ministrstvo je z ozirom na to, da sodišča v okolišu nekega nadsodišča dosedaj niso imela trdne prakse glede vprašanja, v kolikem obsegu se more po čl. IX. št. 10 uvod. zakona k zvrš. redu in po §-ih 3. in 7. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. v prid privilegiranih zahtev (davkov in zakonitih alimentacij) z zvršilom zasegati službene prejemke, naprosilo z noto od 25. nov. 1899 št. 25529 prezidij najvišjega sodišča, da naj v smislu §-a 16. *lit. f* cesarskega patenta od 7. avgusta 1850 št. 325. drž. zak. predloži plenarnemu senatu

najvišjega sodišča naslednji vprašanji v razsojo: *a)* ali velja določilo čl. IX. št. 10 uvod. zakona k zvrš. redu, po katerem mora v slučaju eksekucije radi davkov in javnih davščin itd., kakor tudi radi zakonitih alimentacij ostati zavezancu prostega polovica sicer zvršilno odtegnjenega letnega prejemka, tudi za službene in mezдне prejemke oseb, v privatni službi nestalno nameščениh, in kateri znesek teh službenih prejemkov je podvržen zvršilu, in dalje *b)* ali veljajo omejitve § 3. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. tudi za zavarovanje in eksekutivno izterjavanje zahtev, v §-u 7. št. 2 istega zakona označenih.

C. kr. najvišje sodišče je sklenilo v plenisimarnem senatu, da se vpiše gori navedeni pravni stavek v knjigo judikatov in sicer iz naslednjih razlogov:

Pred veljavnostjo čl. IX. št. 10 uvod. zakona k zvrš. redu je bilo moči § 7. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. le tako razumeti, da je po tem §-u 7 pri zavarovanju in zvršilu specijelno radi tukaj v točki 2 *sub a), b)* in *c)* omenjenih takozvanih privilegiranih terjatev zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. sploh ne 'prihaja v poštev, da se je torej radi privilegiranih terjatev lahko z zvršilom proti nestalno nameščениm zaseglo tudi plačilo za še ne zvršena dela in opravila in tudi predno je bilo to po zakonu, pogodbi in običaju plačljivo; tudi se pri zvršilu radi privilegiranih terjatev proti stalno nameščениm ni bilo ozirati na v §-u 2. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. s 600 gld. določeni in v čl. I. zakona od 26. maja 1888 št. 75 drž. zak. na 800 gld. zvišani znesek. Toda odkar je stopil v veljavo novi zvršilni red, se je po zgoraj omenjemem členu IX. št. 10 uvod. zakona k zvrš. redu v tem slučaju nekaj spremenilo, če se nastopno pomisli: v tem zakonovem mestu istočasno z zgoraj omenjenim aprilovim zakonom citirani zakon od 26. maja 1888 št. 75 drž. zak. se že po svojem napisu nanaša le na stalno v privatni službi nameščene osebe, kakor se je nanašal s tem zakonom spremenjeni zakon od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. le na stalno nameščene osebe; § 3. zadnjecitiranega zakona ima v mislih le nestalno nameščene in zanje ne določa s številko eksistenčnega od zvršila prostega minimuma, kar je storil § 2. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak., oziroma čl. I. zakona od 26. maja 1888 št. 75 drž. zak. za stalno nameščene, ampak vsebuje le druge omejitve glede zvršila na plačo nestalno nameščениh; kljub temu pa določa čl. IX. št. 10 uvod. zak. k zvrš. redu, da bodisi predpisi zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak.,

bodisi predpisi zakona od 26. maja 1888 št. 75 drž. zak. — le-ti se tičejo specijalno izvršila na prejemke oseb, v privatni službi stalno nameščenih, dočim vreja zakon od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak. v §-u 3 specijalno izvršila na prejemke nestalno nameščenih, — ostanejo v veljavi s to preuredbo, da mora v slučaju izvršila radi v njih označenih takozvanih privilegiranih terjatev ostati prostega polovica sicer izvršilu odtegnjenega letnega prejemka, in iz tega izhaja popolnoma logično, da je mogoče, odkar je izvršilni red veljaven, tudi pri eksekucijah proti nestalno nameščenim v izterjavanji takozvanih privilegiranih terjatev seči le na polovico njih prejemkov sploh, in sicer ne glede na njih visokost, a tudi brez utesnitev po §-u 4. cit. aprilovega zakona, ker bi sicer ne imelo nikakega smisla navajanje aprilovega zakona v čl. IX. št. 10 uvod. zak. k izvrš. redu, ki gotovo ni mogel imeti v mislih zgoraj omenjenih omejitev §-a 3. zakona od 29. aprila 1873 št. 68 drž. zak., in ker nadalje po §-u 7. aprilovega zakona nima § 3. istega zakona nikake veljave, čim gre za izvršilo radi privilegiranih terjatev. Za to govori tudi določilo §-a 292. izvrš. reda, po katerem se sme v izvršilu radi alimentov zaseči tudi samo polovica v §-u 291. ravnoram omenjenih prejemkov in sicer ne glede na njih visokost, in iz tega izhaja, da se je zakonodavec vedno prizadeval, zavezancu pri izterjavanju privilegiranih terjatev osigurati vsaj polovico dohodkov. Poleg tega je pa treba še uvaževati, da zakon v varstvo stalno nameščenega zavezanca določa napram privilegiranim terjatvam tretjih oseb izvršila prosti eksistenčni minimum v znesku 400 gld., in zato ni misliti, zakaj bi zakon ne odobral tudi v varstvo nestalno nameščenih oseb eksistenčnega, izvršila prostega minimuma in sicer na ta način, da nestalno nameščenim ostani pri izvršilu v izterjanje privilegiranih terjatev polovica prejemkov sploh prosta, a druga polovica bodi brez nadaljnje omejitve podvržena izvršilu. Zlasti ne more tega ovirati to, da govori čl. IX. uvod. zakona k izvrš. redu o sicer prostem letnem prejemku, ker te besede so gotovo jednakega pomena z besedami v zakonih od 29. aprila 1873 in od 26. maja 1888, in je tedaj neupravičen nazor, da se nanaša radi besed »letni prejemki« v členu IX. št. 10 uvod. zakona k izvrš. redu ta člen samo na stalno nameščene. Le na ta način je uresničiti tendenco izvršilnega zakona, katera se razvidi že iz §-a 292. izvrš. reda in je tudi sicer nedostavno izražena v gori navedenem čl. IX. št. 10, namreč ohraniti na jedni strani zavezancu izvršila prosti eksistenčni minimum, na drugi strani pa

ne popolnoma izključiti zvršila radi privilegiranih terjatev in posebno radi alimentov, zlasti ker že po motivih aprilovega zakona zakonodavstvo ni hotelo radi narodnogospodarskih interesov pokopati eksistence posemeznika.

Plenisimarni sklep od 22. marca 1900 št. 651. Praes.

b) Opravičevalni rok §-a 45. odst. 3 zemlj. zak. ne velja več za terjatve, predznamovane na zvršilno prodanem posestvu. (§ 228. zvrš. r.)

I.

C. kr. okrožno sodišče v Celju je v pravni stvari Savinjske posojilnice v Žalcu zoper konkurzno maso Franca A. zaradi priznanja opravičenja predznambe zastavne pravice za terjatev po 1200 gld. in 300 gld. pri vl. št. 230 kat. občine Šmarje razsodilo (27. januarja 1900 Cg. I. 230/99-5): Tožbena zahteva: Franc A. po oskrbniku njegove konkurzne mase se obsodi, da je dolžan priznati, da je predznama zastavne pravice za varnost posojil iz dolžnega pisma z dne 23. marca 1893 po 1200 goldinarjev s pr., upisana vsled odloka c. kr. okrajnega sodišča v Šmarji z dne 13. marca 1895 št. 1991, in iz dolžnega pisma z dne 16. septembra 1889 po 300 gld. s pr., predznamovana vsled odloka c. kr. okrajnega sodišča v Šmarji z dne 13. marca 1895 št. 1991 v prid Savinjske posojilnice v Žalcu, registrovane zadruge z neomejeno zavezo, pri vl. št. 58 kat. obč. Šmarje ter pri polovici Franca A-ovega zemljišča vl. št. 230 kat. obč. Šmarje opravičena in se sme vknjižiti zastavna pravica za varnost navedenih posojil pri imenovanih vlogah pod št. 1992 in 1991 l. 1895, in povrniti pravdne stroške v 14 dneh pod zvršilom, — se odbije, in je tožnica dolžna plačati toženi konkurzni masi stroške pravdnega zagovarjanja itd.

Dejanski stan.

Pri celem vložku št. 58 in pri polovici vložka 230 kat. obč. Šmarje je predzaznamovana vsled odloka okr. sodišča v Šmarji od dne 13. marca 1895 št. 1991 na podlagi dolžnih pisem z dne 16. septembra 1889 in 23. marca 1893 zastavna pravica za tožničini tirjatvi v znesku po 1200 gld. in 300 gld. s pr. Dolžnik in lastnik označenih zemljišč Fr. A. je umrl dne 20. avgusta 1898 in s tus. sklepom

od dne 18. novembra 1898 opr. št. S 7/98-1 se je razglasil črez njegovo premoženje konkurz. Navedeni zemljišči sta se prodali zvršilnim potom dne 4. aprila 1899. Z vlogo od dne 20. marca 1899 opr. št. C 637/98-8 je sicer tožnica v zmislu v §-a 171. zvrš. reda izjavila, da zahteva plačilo njenih tirjatev v ostanku 14.800 gld., ampak, akoravno je potekel rok za opravičbo predznambe že 8. aprila 1895, ona niti do razdelbnega roku, določenega na 21. oktobra 1899 ni podala opravičevalne tožbe. Vložila je to tožbo še-le sub. praes. 2. decembra 1899 pod opr. št. C. G. 230/99 in še-le, ko se je med tem izdal razdelilni sklep od dne 1. decembra 1899 opr. št. E. 637/98-36.

V tej tožbi predlaga tožnica, naj se obsodi Franc A. po oskrbniku njegove konkurzne mase, da je dolžan priznati, da je predznamba zastavne pravice glede navedenih tirjatev opravičena.

Oskrbnik konkurzne mase ugovarja, da mu nedostaje pasivna tožbena legitimacija, ker se je razglasil konkurz črez zapuščino Franceta A., tožba pa je naperjena zoper konkurzno maso Franceta A., dalje da se zapuščinska zemljišča niso sprejela v konkurzno maso, in da torej konkurzna masa, oziroma njen oskrbnik tudi ni upravičen izdati v tožbi zahtevanega priznanja; in konečno, da je tožba z ozirom na določbe §-a 228. zvrš. reda zakasnela, ker je rok za opravičbo predznambe že potekel dne 8. aprila 1895. Predlagal je oskrbnik, naj se tožbena zahteva odbije.

Sklicevala se je tožnica glede pravočasno vložene tožbe na določbo §-a 45. zadnj. odst. zemlj. zak. ter tudi na to, da je vložila zoper razdelilni sklep rekurz, ki še ni rešen.

Razlogi.

Prva dva ugovora tožene konkurzne mase nista opravičena. Res je sicer, da se je razglasil konkurz črez premoženje umrlega Franceta A., toda z ozirom na določila §§ 1. in 62. št. 2 konk. r. in ozirom na določila §-a 531. obč. drž. zak. ne more biti dvoma, da namestuje konkurzna masa Franc A-ovo zapuščino in to tem bolj, ker se k zapuščini nihče ni oglasil dedičem. Pasivna tožbena legitimacija tožene konkurzne mase je torej dana.

Trditev tožene mase, da se zapuščinska zemljišča niso vsprejela v konkurzno premoženje, pa je spisom nasprotna, kajti glasom zapisnika od dne 21. novembra 1898. S. 7/98-3 se je opustila vnovična cenitev zemljišč le radi tega, ker so bila zemljišča že popisana in cenjena v teku

zapuščinske razprave z zapisnikom od dne 1. oktobra 1898 A. 364/98-9, nikakor pa se ni izreklo, da se izključi to nepremično premoženje iz konkurzne mase, kar bi tudi ne bilo moči, ker se je konkurz razglasil čez celo premoženje zapustnika.

Pač pa je zakonito utemeljen tretji ugovor, namreč ugovor, da je tožba zakašnela. Po §-u 228. zvrš. reda se je na knjižne predznambe ozirati samo tedaj, kedar se najpozneje pri zadnjem razdelbenem naroku dokaže, da je postopanje za opravičbo predznambe že začelo, ali kedar še ni ob tem času pretekel rok za uvedbo tega postopanja. Rok za opravičbo predznambe pa je, in tega tožnica sama ne taji, že pretekel dne 8. aprila 1895; tožnica nikdar ni prosila podaljšanja tega roku; zadnji razdelbni narok se je vršil dne 2. oktobra 1899, opravičevalna tožba se je vložila šele dne 2. decembra 1899 — tožba je torej očitno prekasno vložena.

Določbe §-a 45. zemlj. zak., na katero se tožnica sklicuje, se v le-tem slučaju ne more uporabljati, kajti tu gre za zvršilno postopanje, a za to postopanje je merodajno izključno le določilo že navedenega § 228. zvrš. reda. Tudi to, da je tožnica vložila zoper razdelbeni sklep rekurz in tudi tam se sklicevala na omenjeni § 45. zemlj. zak. ne more na presojo nikakor uplivati, kajti podstave za rzsodbo so v dejanskem stanu dane in pravni spor je po posledkih opravljene razprave popolnoma zrel za končno odločbo.

Pri tem stvarnem in pravnem položaju je torej bilo tožbeno zahtevo odbiti.

C. kr. višje dež. sodišče v Gradcu je vsled priziva tožnice zoper prvo rzsodbo, ko sta se odpovedali stranki ustni prizivni razpravi, v nejavni seji rzsodilo, da se prizivu tožnice ne ugodi, a potrdi prva rzsodba.

Razlogi.

Zemljiškknjižni zakon je določil za opravičevalno tožbo 14dnevni rok, ki se da podaljšati, da bi se ognilo večkratnim predznamenbam, a prekluzija v smislu §-a 45. zemlj. zak. šele nastopi, če tist, zoper kogar se je dovolila predznamba, zahteva nje izbris. Toda za slučaj prisilne dražbe zastavljenega zemljišča ima novi zvršilni red posebne določbe glede roku za opravičenje, da bi se razdelitev skupila čim preje mogla dovršiti. Te določbe veljajo po vsem za ta slučaj, ker so se prisilnim potom prodala zemljišča, na katerih so predznamenovane terjatve tožnice.

Po §-u 228. zvrš. r. se smejo namreč knjižne predznambe le tedaj upoštevati, kedar se najkeseje pri razdelilnem naroku posvedoči, da se je opravičevanje že pričelo ali pa da rok za uvedbo tega postopanja še ni potekel. To pa ni v tem slučaju, kakor se trdi že v pravosodni razsodbi; po tem roku vložena opravičevalna tožba je tedaj zakasnela in zato jo je prvi sodnik po pravici zavrnil.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 20. junija 1900 št. 8779 reviziji tožnice ni ugodilo.

Razlogi.

Revizija se opira le na revizijski razlog §-a 503. št. 4 civ. pr. r., toda ni utemeljena. Za vprašanje, koliko se je pri razdelbi najvišjega ponudka ozirati na terjatve, predznamovane na prodanem posestvu, vsebuje § 228. zvrš. reda prav posebna določila. V kolikor torej ta določila nasprotujejo določilom drugih zakonitih predpisov, toliko le-ta izgubijo po čl. I. uvodnega zakona k eksek. redu od 27. maja 1896 št. 29 drž. zak. svoje veljavnosti. Za terjatve, predznamovane na zvršilno prodanem zemljišču, torej ne more veljati določilo §-a 45. al. 3 zemlj. zak., po katerem je opravičevalna tožba dotlej pravočasna, dokler se ne vložijo tožba na izbris, kajti po §-u 228. zvrš. reda je o razdelbi najvišjega ponudka vpoštevati take terjatve le pod gotovimi uveti.

Za ta slučaj pa teh uvetov ni, ker je opravičevalni tožiteljci s sklepom c. kr. okr. sodišča v Šmarji od 13. marca 1895 št. 1991 podeljeni rok pretekel že 8. aprila 1895 in se opravičevalna tožba tudi do zadnjega razdelbenega naroka, to je 21. oktobra 1899 ni vložila, ampak šele 2. decembra 1899. Prizivna sodba, ki potrjuje prvo sodbo, se torej snuje iz pravne presoje stvari, ki dejanskemu stanu in zakonom popolnem vstreza, in zato neutemeljeni reviziji ni bilo ugoditi.

II.

C. kr. okr. sodišče v Šmarju je v zvršilni stvari Hranilnice in posojilnice v Šmarju proti zapuščini Franca A. radi 320 gld. s prip. z razdelbenim sklepom od 1. decembra 1899 opr. št. E 637/98-36 mej drugim odločilo:

Za dosedaj odkazanimi terjatvami je prednamovana na podlagi dolžnega pisma od 16. septembra 1889. leta na polovicah Francu A. lastnih zemljišč v prid Posojilnice v Žalcu zastavna pravico za njeno posojilno terjatev v znesku 300 gld. s 6°/_onimi obrestmi in 6°/_onimi zamudnimi obrestmi ter varščina v znesku 35 gld.

Iz zbirke listin je razvidno, da se je dovolila ta zaznamba s tus. sklepom od 13. marca 1895 št. 1991 in da se je za opravičbo te predznambe podelil 14-dnevni rok od dne vročitve sklepa naprej. Ta sklep je bil dostavljen zastopniku Posojilnice v Žalcu, drju J., dne 23. maja 1895, toda opravičbe v podeljenem roku ni bilo.

Po §-u 228 zvrš. reda pa se je le tedaj ozirati na knjižno predznambo, če se dokaže najpozneje pri razdelbenem naroku, da se postopanje za opravičbo predznambe že vrši, ali pa če v tem času še ni potekel rok za uvedbo tega postopanja. Ker se v navzočem slučaju ni zgodilo ni eno ni drugo, se na to točko pri razdeljevanji ni oziralo in se ta predznamba lahko zbríše.

Za isto upnico — Posojilnico v Žalcu — je na naslednjem stavku prej Francu A. lastnih zemljiških polovic predznamenovana zastavna pravica za posojilno terjatev iz dolžnega pisma od 22. marca 1895 v znesku 1200 gld. s 6°/_onimi obrestmi in 6°/_onimi zamudnimi obrestmi ter varščino v znesku 150 gld.

Tudi glede te predznambe velja isto, kakor zgoraj, kajti tudi za opravičbo te predznambe se je s tusod. sklepom od 19. maja 1895 št. 1992 dodelil 14-dnevni rok od dne vročitve naprej. Sklep je bil dostavljen zastopniku Posojilnice v Žalcu dne 23. maja. Rok se ni porabil in je že zdavnaj potekel ter se tudi pri razdelilnem naroku ni mogel več dodati.

C. kr. okrožno sodišče v Celju s sklepom od 6. marca 1900 opr. št. R. I. 43,44,45/00 tozadevnemu rekurzu ni ugodilo.

Izvajanja rekurza je zavrnilo, češ, § 45. a) zemlj. zak., na kate-rega se rekurentinja sklicuje, je vsled §-a 228 zvrš. reda po čl. I. njegovega uvod. zakona izgubil svojo veljavo tako, da se opravičevalne tožbe sedaj ne morejo več prekludirati jedino le z izbrisom predznamb, temveč da se je pri razdelitvi najvišjega ponudka ozirati na predznambe le pod pogoji §-a 228 zvrš. reda, katerih pa, kakor je prvi sodnik pravilno izvajal, tukaj ni.

C. kr. najvišje sodišče je s sklepom od 15. julija 1900 na revizijski rekurz Savinjske posojilnice v Žalcu potrdilo izpodbijani sklep rekurznega sodišča iz istih stvarnih, z revizijskim rekurzom neovrženih razlogov, in ker je bil zadnji razdelilni narok dne 21. oktobra 1899, opravičevalna tožba pa se je vložila še-le 2. decembra 1899.

c) Kurator odsotnega zakonskega moža ni upravičen v njegovem imenu oporekati zakonsko rojstvo (§ 158. o. d. ž.)

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je v pravni stvari Franceta G., posestnika iz V., sedaj neznanu kje odsotnega v Ameriki, zastopanega po kuratorju Janezu P., posestniku iz B. po dr. Š., tožnika, zoper ned. Marijano G. iz V., zastopano po njenem kuratorju dru. M., zaradi oporekanja zakonskega rojstva s pr. na podstavi ustne, z obema strankama opravljene razprave razsodilo (dne 22. januarja 1900. leta Cg. I. 385/99—6):

Tožbena zahteva, glaseča se: Dne 11. avgusta 1899 v V. od žene v Ameriki odsotnega Franceta G., Neže G. roj. P., rojena Marijana G. ni zakonski otrok v Ameriki odsotnega Franceta G., posestnika iz V.; tožena Marijana G. dolžna je to priznati ter povrniti tožitelju razun razsodnine vse tožbene in sodne stroške, kakor tudi stroške kuratorja, vse to v 14 dneh proti zvršilu — se zavrne ter je tožitelj Franc G. dolžan plačati dru. M. kot kuratorju tožene ned. Marijane G. na 27 K 16 h. odmerjene pravnne stroške v 14 dneh, sicer bodi zvršilo.

Dejanski stan.

Neža G. roj. P. je zakonska žena tožitelja Franceta G. Med tema dvema pred 12 leti sklenjeni zakon še vedno obstoja in ni bil nikdar sodno ločen. Glasom rojstnega lista porodila je Neža G. dne 11. avgusta 1899 otroka ženskega spola, krščenega na ime Marijana G., ter se je ta v krstno matico vpisal za zakonskega otroka Franceta G., delavca v Ameriki. Glasom potrdila županstva v V. biva Franc G. že 7 let neprestano v Ameriki. Istemu postavil se je zaradi njegove odsotnosti z dekretom c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 28. novembra 1899 opr. št. 269/99/1 Janez P. iz B. kuratorjem z naročilom, da dožene pravnim potom nezakonsko rojstvo zgoraj navedene Marijane G. To je storil ta z le-to tožbo, v kateri se seosebno navaja, da France G. ne more biti oče Marijane G., ker isti že biva 7 let neprestano v Ameriki, dočim njegova žena Neža G. v vsem tem času ni bila v Ameriki, marveč je bivala ves ta čas v V. in se tedaj ista nista mogla telesno združiti.

Zastopnik tožiteljevega kuratorja navaja, da je kurator izvedel o rojstvu Marijane G. še le takrat, ko je bil postavljen tožitelju kuratorjem. Ker naravni oče Marijane G., dasi ima zadosti premoženja, noče skrbeti za tega otroka, dočim ima France G. še štiri zakonske otroke v

starosti od 12 do 18 let, vložila se je najprvo navzočna tožba, da bode potem moči tožiti naravnega očeta na priznanje očetovstva in plačilo alimentov. Navaja tudi, da France G. že leto dni ni ničesar iz Amerike sporočil.

Zastopnik kuratorja stavlja je zgoraj navedeno zahtevo.

Z dekretom od 20. decembra 1899 Cg. I. 385/99/1 v brambo zakonskega rojstva Marijane G. postavljeni kurator dr. M. zanikal je, da je Franc G. že 7 let neprenehoma v Ameriki, in da je bil tam sosebno v kritičnem času, da žena istega ni bila v Ameriki in da se nista mogla telesno združiti. Tožiteljevemu kuratorju ugovarja tudi pomanjkanje aktivne legitimacije, predlagajoč tožbeno zahtevo zavrniti.

Razlogi.

Nesporno je, da zakon, sklenjen že pred 12. leti mej Nežo G. in Francetom G. še pravoveljaven in nerazdružen obstoja. V smislu §-a 138. o. d. z. je tedaj domnevati zakonsko rojstvo dne 11. avgusta 1899 rojene Marijane G., katero so tudi v krstno matico zapisali za zakonskega otroka Franceta G.

Zakonsko rojstvo tega otroka oporekati v zakonito določenem času je pa v smislu §-a 158. o. d. z. upravičen edino le Franc G. kot soprog Neže G. ali njegov za to zadostno legitimiran zastopnik.

Že cesarja Jožefa drž. zakonik iz leta 1786. določil je v IV. poglavju §-a 2.: »Niemand als der Mann ist berechtigt gegen die eheliche Geburt eines Kindes Zweifel zu erheben.« To izjemno določilo prešlo je tudi v občni državljanski zakonik iz leta 1811. (§ 158.) in se je v §-u 159. razširilo le v toliko, da imajo tudi moževi dediči pravico oporekati zakonsko rojstvo takega otroka.

Iz teh izjemnih določil je torej posneti, da nima za časa življenja moža nihče drug te pravice, nego le on sam; njegovi lastni volji je pripuščeno, se li hoče pristojee mu pravice poslužiti ali ne. To voljo izražati prepuščeno mu je seveda tudi po kaki tretji osebi, kojo sosebno v to pooblasti.

V le-tem slučaju pa nikakor ni dokazano, da bi bil Franc G. kaj takega storil. Janez P., kateri se mu je postavil kuratorjem le radi tega, ker je neznano kje v Ameriki odsoten, pa nikakor ne more imeti pravice, da bi oporekal zakonsko rojstvo Marijane G. v imenu svojega kuranda, ker kot tak ne more izražati ali nadomestovati volje Franceta G. glede oporekanja zakonskega rojstva navedenega otroka. Najvišji sodni

dvor je sicer z razsodbo št. 1651 G. U. izrazil pravno mnenje, da je kurator »furiosus« legitimiran k tožbi v smislu §-a 158. o. d. z., to pa radi tega, ker »furiosus« sam ni zmožen pravnih dejanj, ker o rojstvu otrokovi tudi ne more dobiti vednosti ter tudi ni zmožen varovati sam svoje pravice. Tukaj se pa niti trdilo ni, da Franc G. ni zmožen pravnih dejanj, ali da ne bi mogel varovati svojih pravic, pristojećih njemu, glavarju rodbine. Tudi ni izključeno, da je Franc G. o rojstvu Marijane G. dobil bodisi na katerikoli način vednost že pred tremi meseci, da ga pa ni volja oporekati zakonsko rojstvo tega otroka. Ako pa isti vednosti še ni dobil, onda ni uvideti, da bi njegove pravice zaradi zamude prišle v nevarnost (§ 276. o. d. z.), ker mu trimesečni rok (§ 158. o. d. z.) teče od časa, ko je izvedel o rojstvu navedenega otroka. Če pa je on morebiti v Ameriki že umrl, pridržana je njegovim dedičem pravica v smislu §-a 159. o. d. z.

Ker torej Janez P. »ad causam« ni legitimiran, bilo je njegovo zahtevo zavrniti, ne da bi se bilo treba spuščati v vprašanje, je li ista tudi v meritornem oziru opravičena. To, da bi se za slučaj ugoditve tožbe zamogel dozdevni naravni oče prisiliti do plačila alimentov, ne more biti tu merodajno, ker je v smislu zakona in utemeljeno tudi v javnih ozirih, da se v zakonu rojenim otrokom odtegne pravica zakonskih otrok edino le pod pogoji, izraženimi v §-ih 158., 159. o. d. z.

Izrek o stroških opira se na § 41. c. pr. r. Pripomina se tu, da je za pravdno stranko smatrati tu le Franca G. in je zato bilo tudi le temu naložiti povrnitev pravnih stroškov, koje je zaznamoval v varstvo zakonskega rojstva postavljeni kurator. Kuratorja tožiteljevega pa v smislu §-a 49. c. pr. r. v povrnitev teh stroškov ni bilo obsoditi, ker mu z ozirom na vsebino sodnega dekreta in naloga z dne 28. novembra 1899 P. 269/99/1 ni moči očitati kake velike krivde.

C. kr. nadsodišče v Gradcu je z odločbo od 13. marcija 1900 Bc. II. 19/00—5 spoznalo za pravo: Prizivu tožiteljevemu se ne ugodi in se prva razsodba potrdi. Tožitelj Franc G. je dolžan toženki povrniti na 37 K 58 h. odmerjene prizivne stroške v 14 dneh proti zvršilu.

Razlogi.

V prizivnem spisu niso ovrženi pravilni razlogi prvega sodišča. Občni drž. zakonik je iz etičnih razlogov in v javnem interesu ustanovil domnevo zakonskega rojstva vseh otrok, katere zakonska žena rodi v kritičnem času §-a 138. o. d. z., in iz istih razlogov pridržal pravico

oporekanja zakonskega rojstva edino le možu, glavarju rodbine. Izvršitev te povsem osebne pravice pripuščena je prosti volji moževi. Če pa je mož v času, ko bi se mogel poslužiti te pravice, stalno brezumen, pripoznati je pač zanj postavljenemu kuratorju pravico, da nadomestuje nedostatno voljo kuranda in da stori vse potrebne sodne korake v varstvo te važne rodbinske pravice, katere kurand sam ne more varovati.

Drugače je, ako je mož, ki ima prosto voljo in je zmožen pravnih dejanj, le odsoten, kajti ker se zamore postaviti odsotnemu kurator le pod pogoji in z omejitvami §-a 276. o. d. z., je le-ta tudi legitimiran le k uveljavljanju takih pravic odsotnega, ki bi prišle radi zamude v nevarnost.

Tu pa iz razlogov prvega sodnika ni govora, da bi bila prišla v nevarnost pravica oporekanja, ki pristojta Francu G. Dejanski torej nedostaja toženčevemu kuratorju legitimacija k tožbi v tej pravdi in je radi tega tudi nje zavrnitev popolnoma utemeljena.

Izrek o stroških opira se na §-a 41. in 50. c. pr. r.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 25. majnika 1900 št. 6887 reviziji tožitelja ni ugodilo, nego ga obsodilo v povračilo stroškov za odgovor na revizijo.

Razlogi.

Nepravilno se stvar ni presojala, če se je zanikala pravica, ki jo hoče imeti zase »curator absentis«, da bi namreč smel oporekati zakonsko rojstvo toženčevu. Sosebno niso izvajanja revizijskih pritožeb takšna, da bi zakonito ovrgla razloge prve razzsodbe, katere je določilo tudi prizivno sodišče.

Pravica oporekanja po smislu §-a 158. o. d. z. pristojta čisto osebno možu, katerega je smatrati za očeta v njegovem zakonu rojenega otroka, ako sam ne izrazi nasprotnega mnenja. Tega mnenja ne more nadomestiti niti postavitev kuratorja po §-u 276. o. d. z., niti pritrdilo kuratelnega sodišča, dokler ni izkazano, da mož ni zmožen izjaviti takšno mnenje, kajti v tem slučaju gre za pravice stanu, katerih se že radi medsebojnosti ne more dotikati mnenje kuratorja, postavljenega sicer neznanu kje odsotnemu, toda vendar volje zmožnemu očetu. Za obrambo teh stanovskih pravic po §-u 276. o. d. z. pa tudi ni bilo povoda, ker po §-u 158. o. d. z. teče rok za oporekanje šele od časa, ko se zve za rojstvo otrokovo, in ker to, da se je postavil kurator, nima pri tem niti nobenega pomena, niti ne more znova oživiti oporekavne pravice, če jo je znabiti mož sam že izgubil.

č) **Dotacijska tirjatev omožene hčeri spada na pravdno pot.**

F. je predlagala, naj se očeta P. prisili, da jej priskrbi in plača doto 1000 gld. Na to je prvo sodišče odredilo narok za razpravo.

Rekurzno sodišče je ovrгло uvedeno postopanje in zavrnilo predlog, ker v navedenem slučaju ni pogojev §-a 1221. obč. drž. zak., kajti to zakonovo določilo se nanaša le na prošnjo zaročencev, dočim je bil zakon sklenjen že v 1897. letu, ker nadalje P. prigovarja, da je dobila hči, prosilka, ko se je možila, od svojih roditeljev popolno opravo in pohišje, in da ga sedaj z ozirom na še nepreskrbljena otroka in radi neugodnih imovinskih razmer nikakor ni moči prisiliti, da bi plačal doto 1000 gld., pa tudi manj v gotovini; zato se o tej zahtevi F. ne more razsojati v oficijoznem postopanju ampak le v redni pravdi. Potemtakem je bilo tudi razveljaviti uvedeno oficijozno postopanje in zavriniti prošnjo F-e.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 13. marca 1900 št. 3649 revizjskemu rekurzu F-e ni ugodilo, ker se tirjatve dote, ki se oglasi šele po poroki, ne more uveljaviti v oficijoznem postopanju, ampak v redni pravdi.

d) **Lastnik zemljišča, v čigar interesu se je posest motila, je tudi tedaj pasivno legitimiran za tožbo radi motene posesti, če se je motitev zgodila po kakem tretjem, ne njegovem uslužbencu, naj si proti njegovi volji ali brez njegove vednosti.**

C. kr. okrajno sodišče v N. je na tožbo Urše K. zoper Matijo D. radi motenja posesti, zvršenega s tem, da so vozniki kupca, kateremu je toženec iz svoje gozdne parcele št. 803 k o. St. ž. lesa za 1600 K prodal, le-ta les izvozili čez tožničino gozdno parc. št. 794 k o. St. ž., da so si tako prikrajšali ovinek na občno gozdno pot, ki drži tik tožničine parcele, — izdalo končni sklep:

»Tožnica U. K. je v zadnji dejanski posesti gozdne parcele št. 794 k o. St. ž., toženec M. D. je tožiteljico v tej posesti motil, ko je pustil po imenovani parceli les voziti, in je dolžan vsakega nadaljnega motenja pod globo se vzdrževati in plačati sodne stroške« — ter je utemeljilo ta sklep tako-le:

Toženec M. D. priznava zadnjo dejansko posest tožnice in tudi ne zanikuje, da so hlapci njegovega kupca les čez parcelo št. 794 z

njegovega sveta vozili; ugovarja pa, da so vozili brez njegove vednosti in da ne more biti odgovoren za dejanje drugih, ki niso ž njim niti v kakem službinskem razmerju. Razmotrivajoč vprašanje pasivne legitimacije je sodišče uvaževalo, da se je odvažanje lesa vsekakor vršilo v interesu toženca, čeprav ne v neposrednem in da je bila vsekakor dolžnost toženčeva poučiti voznike, po katerem potu je les odvažati. Sodišče je prišlo do sklepa, da je toženec pasivno legitimiran, ker ni moči misliti, da naj bi tožnica nji čisto neznane voznike ali kupca tožila, in ker bi prišel, če se tožba radi motenja posesti ne naperi, toženec v pravno posest vozne pravice.

Rekurzu toženca, v katerem je povdarjal, da si on nikakor ni lastil posesti vozne pravice, nego da so le kupčevi vozniki zagrešili gozdno kvaro, je c. kr. okrožno sodišče v N. s sklepom z dne 4. novembra 1899 opr. št. R. 177/99-6 ugodilo ter tožbeno zahtevo odbilo iz razlogov: Toženec ni bil dolžan nadzirati delavcev kupca, in — to priznavata obe stranki — niti povoda ni dal, da so vozniki vozili čez tožnično parcelo, niti za te vožnje vedel ni. To pa izključuje vsako namero toženčevo, bodisi po dejanjih kupca njegovega lesa ali njegovih delavcev priti v posest vozne pravice čez tožnični gozdni del, ali sploh motiti nasprotnico v posesti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo z dne 12. dec. 1899 št. 17969 revizijskemu rekurzu tožnice ugodilo, končni sklep c. kr. okrajnega sodišča zopet uveljavilo, skličujoč se na razloge prvega sodnika in povdarjajoč, da je bila stvar toženca, v naprej s prepovedjo vsako seganje v lastnino tožnice preprečiti, kupca, odnosno njegove organe opozoriti na meje, ali pa vsaj takoj po motenju s takojšnjim priznanjem motenja tožnici dati zadoščenje in varnost pred nadaljnimi motitvami.

Dr. M. Dolenc.

e) Dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833 št. 2633 zb. pr. zak. je analogno uporabljati tudi glede pristojbin c. kr. notarjev, kadar le-ti upravičeno zastopajo stranke v pravadah.

Tožitelj c. kr. notar *A* je zastopal toženca *B* v njegovih pravadah zoper *C* zaradi izterjanja zneskov 250 gld., 142 gld. 35 kr. in 31 gld. 49. kr. — Na stroških zastopanja je zaračunal notar znesek 116 gld. 91 kr. in, ker mu *B* tega zneska ni hotel plačati, vložil je zoper njega tožbo. Toženec *B* je na razpravi pripoznal, da ga je tožitelj zastopal v

navedenih pravadah, vendar ni hotel stroškov zastopanja pripoznati, češ, da so previsoki in da bi jih bil moral tožitelj pred vložbo tožbe dati odmeriti po sodišču.

C. kr. okrajno sodišče v Novem mestu je z razsodbo z dne 30. decembra 1899 opr. št. C II 239/99-4 tožbeni zahtevi ugodilo.

Razlogi.

Po pripoznanji toženca in po pooblastilih, vloženi v pravnih spisih VI 129/95-98 in III 1878/931, je dokazano, da je toženec pooblastil tožitelja, c. kr. notarja A za zastopanje v svojih pravadah proti C zaradi izterjanja zneskov 250 gld., 142 gld. 35 kr. in 31 gld. 49 kr. ter da ga je notar zastopal, za njega vlagal prošnje ter imel za njega izdatke.

V zmislu §-a 1014. obč. drž. zak. je zavezan torej toženec za pre-skrbljevanje različnih vlog, za trud in izdatke primerno odškodovati po-oblaščenca.

Toženec se ne brani plačati tožniku primerne odškodnine in priznava tudi, da mu je ni še plačal.

Iz spisov VI 129/95-98 in III 1878/931 razvidi se in je tudi dokazano, da so vsi v stroškovniku nastavljeni zneski primerni in da so bile vloge potrebne ter da je imel tožitelj za toženca 14 gld. 47¹/₃ kr. izdatkov. Vsled tega je tožbena zahteva popolnoma opravičena in ji je bilo ugoditi.

Zoper to razsodbo je vložil tožec priziv, v katerem je predlagal, naj se razsodba spremeni in tožbena zahteva zavrne in sicer iz istega razloga, iz katerega že na razpravi ni hotel pripoznati tožiteljeve zahteve.

C. kr. okrožno kot prizivno sodišče v Novem mestu je z razsodbo z dne 14. febr. 1900 opr. št. B c I 6/00 8 prizivu ugodilo, razsodbo prvega sodišča spremenilo in tožbeno zahtevo točasno zavrnilo.

Razlogi.

Dasiravno člen V. vvodnega zakona k civilnopravdnemu redu izrecno urejuje le določitev in izterjanje odvetniških pristojbin, vendar z ozirom na § 4. zak. z dne 26. marca 1890 št. 58 drž. zak., ki določuje, da velja za odvetniška opravila ustanovljeni tarif tudi tedaj, če so v njem navedena opravila storili notarji, v kolikor so le-ti v to upravičeni in v kolikor poplačilo njih opravil ni urejeno po določbah notarskega tarifa, ali po pristojbinskem tarifu za notarje kot sodne komisarje ter z ozirom na § 42. c pr. r., ki notarje ravno tako, kakor

odvetnike glede pravice do pristojbin zastopstva v spornih rečeh odlikuje nasproti pooblaščenecem, ki niso odvetniškega ali notarskega stanu, — ni moči dvomiti, da je predpise dvornega dekreta z dne 4. okt. 1833 št. 2633 z b. pr. zak. analogno uporabljati na pristojbine notarjev, ki jim grede za zakonito dopustno zastopstvo v sodnem postopanju, v kolikor poplačilo zastopanja ni urejeno po navedenih posebnih tarifih.

Prizivni razlog, da iztožuje tožitelj stroške za zastopanje toženca pred sodiščem v spornih rečeh, ne da bi bil dal svoje pristojbine poprej sodno odmeriti, je torej utemeljen; vsled tega se je morala tožbena zahteva točasno zavrniti.

V reviziji zoper to razsodbo pobija tožitelj to pravno mnenje prizivnega sodišča kot napačno (§ 503 št. 4. c. pr. r.) češ, da velja dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833 št. 2633 zb. pr. zak. le za odvetnike, t. j. tisti stan, katerega glavno opravilo je zastopanje strank, in da tega niti člen V. vvodnega zakona k civilnopravdnemu redu, niti kak drug zakon ni predrugačil, ter da je njegove stroške zastopanja v pričujoči pravdi po odvetniškem tarifu določiti in v določenem znesku pripoznati.

C. kr. najvišje sodišče je pa z razsodbo z dne 3. aprila 1900 št. 4296 razsodbo prizivnega sodišča potrdilo.

Razlogi.

Revizija se opira na revizijski razlog §-a 503. št. 4. c. pr. r., češ, da je prizivno sodišče napačnega pravnega mnenja, ker je izreklo, da je dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833 št. 2633 zb. pr. zak. uporaben tudi glede notarjev.

Analogna uporaba tega dekreta glede notarjev, v kolikor so le-ti, — če se gre za sporne reči, — upravičeni k zastopstvu strank, je pa utemeljena z ozirom na določbo §-a 4. zakona z dne 26. marca 1890 št. 58 drž. zak., ki je ostal po členu V. (recte: po členu IV. št. 3) vvodnega zakona k civilnopravdnemu redu v veljavi.

Reviziji torej ni bilo ugoditi.

A. Levec.

f) Odločba o vprašanju, v katerem jeziku je izdajati sodne rešitve, ni predmet sodne judikature, nego je stvar pravosodne uprave.

V zvršilni reči generalne agenture zavarovalnega društva *A*, katera se je uvedla pri c. kr. okrajnem sodišču v Novem mestu na predlog

za rubežen in prodajo, podan v nemškem jeziku, dal je zavezanec *B* v slovenskem jeziku na zapisnik predlog za odložbo prodajnega postopanja, o katerem se je izdal v slovenskem jeziku sestavljeni sklep o odložbi in pa tudi v tem jeziku sestavljeni sklep v zmislu § 56. št. 3. zvrš reda, ter sta se oba sklepa vročila tirajoči upnici.

Le-ta je vložila zoper sklepa in sicer jedino le zato, ker sta se ji vročila v slovenskem jeziku, rekurz, v katerem trdi, opirajoč se na različne jezikovne naredbe, da bi se ji morala sklepa vročiti v nemškem jeziku, in predlagala, rekurzno sodišče naj zaukaže okrajnemu sodišču, da zahteva oba sklepa nazaj ter ukrene, da se ista vročita rekurentinji v nemškem jeziku.

C. kr. okrožno kot rekurzno sodišče v Novem mestu je s sklepom z dne 21. aprila 1900 opr. št. R I 28/00-6 rekurz kot nedopusten zavrglo in to iz nastopnih razlogov:

Pritožba se je vložila na c. kr. okrožno kot rekurzno sodišče. Odloči naj se torej o nji potom sodne inštanice. A odločba o vprašanju, v katerem jeziku je izdajati sodne rešitve, ni predmet sodne judikature, nego je stvar pravosodne uprave, kar je razvidno iz določil naredbe pravosodnega ministerstva z dne 18. aprila 1882. l. k št. 20513 iz leta 1881. Zategadelj sklepov, ker pritožba ne gre zoper njun obseg, nego samo zoper to, da sta se izdala v baje nedopustnem jeziku, ni moči izpodbijati potom sodne inštanice, nego le upravnim potom.

Na revizijski rekurz je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 15. maja 1900 št. 6734 potrdilo sklep rekurznega sodišča sklicevaje se na njegove razloge.

A. Levec.

Kazensko pravo.

a) Krivega pričanja ne zakrivi, kdor zataji, da je sam storilec (§ 2 lit. g. kaz. zak.)

Kas. razs. z dne 18. majnika 1900 št. 4249.

C. kr. najvišje kasacijsko sodišče je vsled ničnostne pritožbe razsodbo c. kr. dež. sodišča v Ljubljani z dne 27. februarja 1900 opr. št. Vr. VI. 97/00-12 pustilo veljavi glede izreka o krivdi obtoženčevi radi prestopkov po §-u 460 kaz. zak., in § 36. pat. od 24. oktobra 1852 št. 223 drž. zak., nadalje glede izreka o povračilu škode in stroškov za kazensko postopanje in izvršitev radi omenjenih prestopkov ter tudi o zapadu orožja, razveljavilo jo pa glede njene

cele ostale vsebine in spoznalo po §-u 288 št. 3 v stvari sami za pravo:

Toženec se oprosti obtožbe radi hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 199. a) kaz. zak., katero je baje storil s tem, da je pri c. kr. okraj. sodišču v Idriji pri glavni razpravi proti Simonu in Janezu S-u radi prestopka tatvine pod prisego krivo pričal, »da na Štefanji dan 1899 ni šel z doma in sploh ničesar ne ve o ustreljenem zajcu,« — obsodi se pa radi prestopkov §-ov 460 kaz. zak. in §-a 36. pat. od 24. okt. 1852 št. 223 drž. zak. po §-u 460. z ozirom na § 267. lit. b) kaz. zak. za jeden teden v zapor, poostren z jednim postom.

Razlogi.

Ničnostni pritožnik je bil obsojen radi hudodelstva goljufije zavoljo tega, ker je pri glavni razpravi dne 12. januarja 1900 pred c. kr. okrajnim sodiščem v Idriji, v kazenski zadevi proti Simonu in Janezu S-u radi prestopka tatvine, pod prisego krivo pričal, da 26. decembra 1899 ni šel z doma, in da sploh ne ve ničesar o zajcu, ustreljenem na ta dan. Ker ni dal nikakih pozitivnih napačnih podatkov, je tedaj njegovo pričevanje le v toliko smatrati krivim, ker je zamolčal, da je bil sokrivec.

Res je, da na podlagi ovadbe proti obdolžencema tatvine, katero je imel razpravni sodnik pred sabo, le-ta nikakor ni imel razloga, današnjega obtoženca smatrati sumljivim. Res je tudi, da je obtoženec popolnoma dobro vedel, ali je zaslišan kot priča ali kot obdolženec. Razloga nekaznjivosti po §-u 2. lit. e) kaz. zak. torej tukaj ni.

Toda to, da je bil današnji obtoženec zaslišan kot priča, ne spremeni ničesar na tem, da dotičnik, ki je zvršil tatvino, ni bil primoran, da izpove resnico.

Tudi to, da se priča po §-u 153 kaz. pr. reda praviloma lahko odreče pričevanju, ako bi ga to spravilo v sramoto, ne zagovarja kaznjivosti obtoženca. Na jedni strani je namreč skoraj dvomljivo, da bi bil znan obtožencu označeni predpis, katerega mu po razpravnem zapisniku sodnik ni predočil, na drugi strani bi bil obtoženec sklicevaje se na imenovani odredni razlog indirektno priznal svojo krivdo. Obtoženec je tedaj ravnal vsled nepremagljivega nagiba (§ 2. lit. g) kaz. zak.).

Sodba je tedaj v izpodbijanem delu pravopomotna, ničnostni razlog § 281. 9. lit. e) kaz. pr. reda opravičen, in zato je bilo ničnostni pritožbi ugoditi.

Kazen je bilo odmeriti po §-u 460 kaz. zak. Na § 267. kaz. zak. se je oziralo, ker se stekata dva prestopka. Otežujoče je stekanje dveh prestopkov, olajšujoče njegovo priznanje in neznatna škoda, ki je nastala vsled njegovega dejanja. Ker ima obtoženec rodbino, se je porabil predpis §-a 260. *lit. b)* kaz. zak.

Ker se je sodba v izreku o kazni razveljavila, je postal vsklic c. kr. državnega pravdnštva brezpredmeten.

b) O pojmu razširjanja tiskovine v zmislu §§-ov 6. in 24. tisk. zak.

Kas. razsodba od 7. decembra 1899. I., št. 12060.

V Draždanih, ozir. v Berlinu tiskana romana »Elizabeta trpinka« in »Elizabeta cesarica« sta bila zaplenjena in njiju razširjanje prepovedano. Prepoved glede prvoimenovane tiskovine je bila razglašena v »Wiener Zeitung« od 29. decembra 1898 za 1. zvezek, v »Prager Zeitung« od 11. januarja 1899 in v »Wiener Zeitung« od 20. januarja 1899 za zvezka 2.—8. in 10.—22., ter v »Brünner Zeitung« od 3. februarja 1899 in v »Wiener Zeitung« od 9. februarja 1899 za 9. zvezek, in glede drugoimenovane tiskovine v »Brünner Zeitung« od 11. februarja 1899. Ob preiskavi, ukazom okrajnega glavarstva litvanskega v prodajalnici knjigotrčca Abrahama L. v Moravskem novem mesteci dne 10. februarja 1899 izvršeni, je žandarmerija zasačila 40 iztiskov romana »Elizabeta trpinka« in sicer zvezke 1.—25., in jih je zaplenila. Pri tej priliki je L. pokazal žandarmu tudi še 42 iztisov zvezkov 1.—5. romana »Elizabeta cesarica«. A oblastveni organ jih je pustil v posesti L-u, češ, da mu ni bilo zaukazano odvzeti jih. Toda poveljem rečenega okrajnega glavarstva odnesel jih je dne 15. februarja 1899.

Abrahama L. so obtožili radi pregreška po §-u 24. tisk. zak. in radi prestopka čl. III. št. 2 in 5 zak. od 15. oktobra 1868 št. 142 drž. zak. Sodni dvor ga je od obtožbe oprostil. Ustanovil je, da je L. hranil napominane tiskovine v svoji prodajalnici v zgornjem delu police, netiskanim hrbtom proti prodajalnici obrnjene, ter meni zato, da takovo hranjenje tiskovin ne učinja razširjanja istih v zmislu §-a 6. tisk. zak., ker niso bile tiskovine občinstvu pristopne in jih L. ni na prodaj držal; postopanje obtoženčevo da učinja v najhujšem slučaju nekaznivo pripravljavno dejanje.

Le-to razlaganje pojma »razširjanje« pa je pomotno. Spoznavno sodišče pripoznava, da je za razširjanje potrebna nekaka pristopnost za

občinstvo. A pojma »pristopnost« in na prodaj držati ni prav razumelo. »Pristopno« je, kar moreš vsak čas zastoj ali za denar dobiti, kar more vsakdo zvedeti. Zato ni potrebno, da razpostaviš tiskovino, da je pristopna, na javnem kraju, morda na novitetni mizi bukvarjeve prodajalnice, ali da jo v linici izložiš. Tudi v skladiščih knjigotržcev hranjene knjige so pristopne ter po tiskovnem pravu razširjene, ker jih moreš vsak čas kupiti. Naravno je, da zalaga vsak knjigotržec knjige zgolj za prodajo. Nasprotnost le-te, s knjigotrškim obrtom spojene dozdevnosti je v vsakem posebnem slučaju strogo dokazati. Da je obtoženec napominana romana v kako drugo svrho, a ne zgolj za prodajo v prodajalnici hranil, ni iz razsodbe uvideti. Ustanovljeno je celo, da je obtoženec tiskovino »Elizabeta trpinka« odjemalcu, ki je po njej vprašal, pokazal, in na njegovo zahtevo zvezke 6.—25. naročil. Vzlic temu pa je našlo razpravno sodišče v le-tem postopanju zgolj pripravlanje za razširjanje prepovedane tiskovine. Glede romana »Elizabeta cesarica« opira razpravno sodišče oprostilno razsodbo na domnevek, da je obtoženec hranil 42 iztisov zvezkov 1.—15. istega zgolj na razpolago oblastva v svoji prodajalnici do 15. februarja 1899. A tega ni nikdo trdil. Obtoženec sam je povedal, da je rečene iztise postavil na polico, da jih »o priložnosti vrne«. Napominani domnevek sodnega dvora ni torej opravičen procesualnimi podatki, nego nasprotuje obtoženčnim izpovedbam. Tiče se pa odločilne okolnosti, ker more izključiti naklep obtoženca, navedeno listino občinstvu prijaviti. Zato je jasno, da sloni oproščenje obtoženca na pravni pomoti, in da razsodba ne navaja razlogov o merodajnih dejanskih okoliščinah. Državnim pravdnštvom pozivana ničnostna razloga odst. 5 in 9^a §-a 281. kaz. prav. reda obstajata, pritožbi je po §-u 280. odst. 3 kaz. prav. reda ugoditi, in, ker niso ugotovljene okolnosti za uporabo zakona potrebne, zavrniti je kazensko stvar na razpravno sodišče v novo razpravlanje in razsojanje.

G.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. avgusta 1900.

— (Osebne vesti.) Višjesodni svetnik v Gradcu dr. A. Riegler je imenovan višjim državnim pravdnikom v Gradcu v petem činovnem razredu »ad personam«. Višjesodnima svetnikoma M. Welspacherju in J. Ledenigu v Gradcu je podeljen naslov in značaj dvornega svetnika. Imenovani so: deželnosodnim svetnikom v Celju državni pravdnik K. Ekl v Celju, ki je tem povodom dobil značaj in naslov višjesodnega svetnika,

državnim pravdnikom v Celju drž. pravdnika namestnik dr. E. Bayer v Celju; sodnim pristavom Fr. Handler za Marenberg. Premeščeni so: deželno-sodna svetnika: Fr. Vedernjak iz Idrije k dež. sodišču v Ljubljano in J. Sokoll pl. Reno iz Slov. Bistrice k okrožnemu sodišču v Celje; državnega pravdnika namestnik dr. Ad. Boschek iz Leobna v Celje; sodni pristav dr. O. Kočevar pl. Kondenheim iz Marenberga v Ljubljano. — Imenovana sta notarska kandidata: dr. K. Mosetig notarjem v Bovecu, M. Premrov notarjem v Kobaridu. — Vpokojen je na svojo prošnjo deželno-sodni svetnik v Ljubljani I. Vencajz. — Umrli je dne 14. pr. m. na Dunaju dvorni svetnik in bivši finančni ravnatelj za Kranjsko K. Plachki pl. Puchenheim.

— (Drju. Josipu Kranjcu,) vseučiliškemu profesorju in pisatelju, porojenemu v Skalah pri Velenji, so sklenili njegovi ožji rojaki vzditi spominsko ploščo v zvonic rojstne vasi. Spominska plošča se s primerno slovesnostjo odkrije dne 3. prih. meseca.

— (Načrt za državljanski zakonik ogerski) je dodelan in se v kratkem objavi. Ogersko privatno pravo se konečno še dandanes zajema iz Verböczyjevega »Opus tripartitum« od l. 1514, knjiga, ki je bila sicer namenjena za zakonik, a nikdar ne uzakonjena, nego le po običaju recipirana ter tako ostala glavni vir privatnega prava vse do l. 1848. Tega leta se je zakonom odredila redakcija modernega državljanskega prava, a radi viharnega časa brezuspešno. Leta 1853. je absolutizem uvedel avstrijsko pravo, v prvi vrsti občni državljanski zakonik, toda že l. 1861 so nacionalni Ogrji obnovili staro ogrsko pravo in je dopolnili s provizornimi justičnimi reformami. Na Sedmograškem in v nekdanji vojaški granici je pa vendarle avstrijsko pravo ostalo v veljavi do današnjega dne. Ta silno zmeden provizorij je skušala zadnjih 40 let odpraviti vsaka nova justična vlada z novimi načrti. V pravi tir je to potrebno delo krenilo šele l. 1895, ko se je v to svrhu postavila samostojna komisija. Sedaj hoče komisija svoj 2044 paragrafov obsežni operat objaviti, da se zaslišijo mnenja širših strokovnih krogov in potem ko nečno stori odločen korak v oživotvorjenje zakonika.

— (Poročila izvršilnih organov,) da se kako eksecijsko dejanje ni opravilo, tudi tedaj ni treba kolkovati, če poročilo ima obliko zapisnika. Če pa je v zapisniku zabeležen kak predlog, katerega naj reši sodišče, n. pr. predlog, da se naj priznajo izvršilni stroški ali ustavi izvršilo, tedaj spada na zapisnik pristojbina, ki je določena za protokolarne predloge te vrste. Tako je odgovorilo c. kr. finančno ministrstvo na tozadevno vprašanje z razpisom od 23. junija 1900 št. 31374.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 8 K, za pol leta 4 K.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravništvo pa v Gospodskih ulicah šte. 4.

Opomnja.

Radi boleznih uredništva sta izišli številki 7. in 8. skupno na treh polah; zato izide 9. številka tudi na treh polah.

Uredništvo „Slov. Pravnika“.

